

ورایت فارسی آن که از کمیسیون گذشته حاضر است فقط رایت فرانسه آن (چون در امتیازنامه يك ماده نوشته شده که در مورد اختلاف نسخه فرانسه سندیت دارد) باقی بود که آنهم حاضر شده چنانچه در چندروز قبل درمجلس عرض شد از دولت تقاضا شد که يك نسخه از امتیازنامه فرانسه را بکمیسیون ارسال دارند که بانسخه فارسی تطبیق شده و بمدرایت فارسی آن بمجلس بیاید نسخه امتیازنامه فرانسه را در سه چهار روز قبل دولت به آقای مخبر دادند بعد سه ماده آن ناقص بود که خود آقای وزیر امور خارجه اظهار کردند که بعضی اشتباهات و افلاط دارد و از اینجهت قرار شد آن امتیازنامه را اصلاح کنند و مخصوصاً آقای وزیر امور خارجه هم تأکید شد که هرچه زودتر در این دوره نسخه فرانسه آن را بکمیسیون بفرستند که با رایت فارسی آن تطبیق شده و بعد رایت آن برای تصویب بمجلس بیاید که مشروطی هم متوجه کمیسیون نباشد زیرا چنانکه عرض شد در امتیازنامه يك ماده هست که نسخه فرانسه سندیت دازد.

رئیس - آقای سردار معظم (اجازه)

سردار معظم خراسانی - يك قسمت از مطالب بنده را آقای سهام السلطان فرمودند که بجهت علت رایت کمیسیون نفت بتأخیر افتاده ولی اساساً اینکه بنده اجازه خواستم برای مخالفت با پیشنهاد آقای طهرانی بود البته هیچکس شك ندارد که مسئله نفت یکی از مسائل مهمه مملکتی است ولی در همین حال نمیتوان گفت تمام کارهای دیگر مجلس بی نتیجه است که اگر رایت نفت به مجلس نیامد جلسات باید تعطیل باشد.

این نظر بمقتضای بنده مورد ندارد و باید مجلس جلسات خود را ادامه بدهد تا اینکه لایحه نفت بیاید منتهی همانطور که مقام محترم ریاست فرمودند وقتی که رایت آن بمجلس آمد مقدم بر سایر مطالب خواهد بود.

بعلاوه اینکه آقا گفتند سایر کارهای مجلس در نظر ملت اهمیت ندارد بنده همچو ملتی را سراغ ندارم که عقیده اش این باشد که یکی از افراد بنام او اینطور اظهار عقیده بکنند.

و کلاً و نمایندگان باید پیشرو افکار عامه باشند و افکار عامه را باید بروشنائی سوق بدهند و هدایت کنند نه این که در تحت تاثیر افکار خارج واقع شوند رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده تا حدی موافق با این پیشنهاد هستم و اگر آقایان اجازه بدهند که عقیده آزاد باشد بنده عقیده ام اینست که مسئله نفت در طلسم افتاده و هر روز

دچار يك اشکالاتی میشود بعد از سه ماه زحمات فوق العاده در کمیسیون بالاخره کمیسیون موفق شد که يك راپرتی حاضر کند و منتهی باین شد که آقای مخبر رایت را منظم کنند که با نسخه فرانسه اشتباهاتی حاصل نشود و در يك جلسه هم در کمیسیون با حضور اهضاء قرائت کنند.

از قضایای اتفاقیه آقای مخبر مریض شدند و نظر آقای طهرانی هم همینست که ممکنست کسالت آقای مخبر بطول انجامد بنابراین در این قسمت باید عجله کرد. اما اینکه آقای سردار معظم میفرمایند و کیل باید هادی افکار عموم باشد و بمردم فکر بدهد.

این تا درجه ای بمقتضای بنده صحیح نیست زیرا و کیل نماینده عمومست و باید مطیع افکار عمومی باشد و امروزه افکار عمومی رفع فقر و پریشانی خودش را منحصراً باین تشغیص داده که این منبع که یکی از منابع خداداد است زودتر استخراج شود نمیشود باو گفت که صبر کن تا من ترهاندایت کنم شکم گرسنه با هزار فلسفه و دلیل متقاعد نمیشود مگر اینکه سد جوع او بشود و امروز چون ملت ایران این را تشغیص داده است باید در درجه اول اهمیت قرار داد بنده نمیکویم حتماً بیاید مجلس را تا آمدن رایت نفت تعطیل کنید ممکنست این قضیه را اینطور حل کنیم که منتظر رفع کسالت مخبر نشویم و برای سرعت جریان کار يك مخبر دیگر معین کنیم که برای روز سه شنبه اقلاً راپرتش تمام بشود و حاضر برای طبع بشود.

رئیس - آقای عداد السلطنه (اجازه) عداد السلطنه - عرضی ندارم. بعضی از نمایندگان - مذاکرات رئیس - آقایان مذاکرات را کافی میدانند؟

جمعی از نمایندگان - بلی کافیست. سردار معظم - چون سوه تقاضای در عرض بنده شده اجازه می خواستم توضیح بدهم.

رئیس - بفرمائید توضیح بدهید. سردار معظم - جوابی که به بنده داده شد مفهومی این بود که بنده می گویم مسئله نفت را بتأخیر بیندازید.

لهذا عرض میکنم که آقای تدین خودشان میدانند که بنده یکی از موافقین جدی نفت بوده و هستم نه در این دوره بلکه از دوره چهارم بشهادت خودشان بنده یکی از طرفداران جدی نفت بودم و حالا با این صحبتهایی که اینجا می شود مخصوصاً با این وضع حاضر ممکنست در خارج در اطرافش يك چیزهایی گفته شود و يك کلامی درست کنند.

مثلاً فردا من بیدار می شوم و در تمام طهران اظهار می شود که سردار معظم مخالف نفت است من بلند

میکویم که موافق نفت هستم این مسئله مجل افکار نیست که موضوع نفت در درجه اول از اهمیت است ولی آیا این موضوع مستلزم اینست که مجلس تعطیل بشود؟ چرا باید مسائل را داخل هم بکنیم.

بلی من موافق نفت هستم ولی با تعطیل و تأخیر جلسه هم مخالف میباشم. این یکی مسئله دیگر اینکه آقای مخبر غائبست و نباید هم زیاد حمله کرد خود آقای وزیر امور خارجه تکس امتیاز را بمخبر نرسانده بودند و بمجرد رساندن پس گرفته اند برای اینکه تصحیح کنند بنابراین این وظیفه آقای وزیر خارجه است که اول تکس فرانسه را برسانند و بعلاوه گویا آقای مخبر هم با آقای مستوفی الممالک تلفن کرده و از ایشان استعفا کرده اند که برای روز شنبه کمیسیون را منعقد کنند و در کمیسیون تکس فرانسه هم حاضر بشود.

بنابراین نباید با اطلاعی که داریم اینکار را زیاد کش بدیم و تا روز شنبه آقای مخبر خودش بیاید بکمیسیون و مطلب تمام میشود و هیچ مستلزم تعطیل مجلس هم نیست.

رئیس - چون پیشنهاد شده است باید رأی گرفته شود. آقا شیخ محمد علی تهرانی - بنده مسترد میدارم مشروط برین که اینکار بفوریت تمام شود.

رئیس - پیشنهاد دیگری از طرف آقای سرکشیک زاده رسیده است قرائت می شود:

(بمضمون ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم چنانچه مخبر کمیسیون حالش بهتر نشد آقای داور قائم مقام ایشان شده و در جلسه روز سه شنبه این مسئله مقدم بر سایر مسائلی باشد که جزء دستور است.

رئیس - بنده گمان میکنم مجلس نمیتواند برای کمیسیون مخبر معین کند اگر تغییر بیاید داده شود باید کمیسیون تغییر بدهد. آقای سرکشیک زاده.

(اجازه) سرکشیک زاده - بنده نظر بتسریع در عمل این پیشنهاد را کردم و حالا در صورتیکه مجلس بیانات آقای سردار معظم را رسمی تلقی کند و آقای مخبر هم روز شنبه تشریف بیاورند بنده پیشنهاد خودم را مسترد میدارم.

رئیس - ایشانهم پیشنهاد خودشان را مسترد کردند. دیگر مطلبی نیست؟ آقای آقاسید یعقوب (اجازه)

آقاسید یعقوب - اگر آقایان حمله نکنند بنده عرض میکنم در دوره چهارم بفرمایش آقای سردار معظم مسئله معارف يك نمکی بود برای مجلس و در دوره پنجم مسئله نفت نمک مجلس شده است میخواستیم عرض کنم آن راپرت کمیسیون نفت متعلق

بامتیاز کمیانی ایرانیها را هم اگر آقایان صلاح میدانند تحت شور در آورند که بمجلس بیاید. رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - در حقیقت راپرت متعلق بامتیاز ایرانیها متفرعست بآن امتیازی که بامریکائیها داده شده است لذا اول آن امتیاز را باید بیاورند بمجلس و تمام کنند بعد داخل در امتیاز ایرانیها شوند زیرا این فرع بر اوست و بمقتضای بنده همانطور که آقایان فرمودند مسئله نفت تمام است و چون همانطوریکه مذاکره شد نسخه فرانسه سندیت دارد باید خیلی در او دقت کرد بعد از اینکه جزء بجزء در کمیسیون دقت شد اول ساعتی که تصدیق شد البتة راپرت آن بمجلس داده میشود.

خود آقای تدین هم جزء در کمیسیون هستند و در آنجا تشریف دارند سایر آقایان هم تشریف میآورند و مخصوصاً از آقای مشیرالدوله و مستوفی الممالک خیلی تشکر میکنم که هفته سه چهار روز بکمیسیون تشریف میآورند و اوقات خودشان را صرف میکنند و بهمین لحاظ بود که اینکار باین زودی گذشت و الا چهل و چند ماده باین زودی گذشتن کار آسانی نبود و امیدواریم بزودی آنچه را که مقصود نظر آقایان است از کمیسیون گذشته بمجلس بیاید انشاء الله.

المرحوم. بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافیست. رئیس - فقط آقای ضیاء الواعظین باقی مانده اند. ضیاء الواعظین - گمان نمیکم مسئله نفت راجع به تبعه ایرانیها مربوط باین کمیسیون باشد آن کمیسیون دیگری میخواهد.

(مجلس بیست دقیقه بعد از ظهر ختم شد) رئیس مجلس شورای ملی مؤمن الملك

جلسه ۳۷

صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه ۲۶ سرطان ۱۳۰۳ برابر چهاردهم ذی حجه سنه ۱۳۴۲ مجلس سه ساعت قبل از ظهر به ریاست آقای مؤمن الملك تشکیل گردید (صورت مجلس یوم پنجشنبه ۱۹ سرطان را آقای آقامیرزا شهاب الدین قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟ آقای متمدن السلطنه (اجازه) متمدن السلطنه - بنده روز پنجشنبه شرحی عرض کرده و نیم ساعت اجازه خواستم بوم. رئیس - (خطاب به آقا سید یعقوب)

کمیسیون اجازه داده یا خیر؟

آقا سید یعقوب - بنده مکرر این مسئله را در دوره چهارم به عرض نمایندگان معترم رسانده ام حالا هم به عرض میرسانم که چون هنوز تکلیفی برای کمیسیون در خصوص اجازه یکساعت و نیم ساعت معین نشده کمیسیون بهمان تصمیمی که در دوره چهارم گرفته عمل می نماید و اجازه نمیدهد علتش هم این است که در دوره چهارم وقتی مقام محترم ریاست ابلاغ میکردند دوسه ساعت یا چهار ساعت قبل از ظهر مجلس باید تشکیل شود آنوقت ده یا نوزده نفر از آقایان تأخیر میکردند و این تأخیر آقایان مستند بکمیسیون میشد و جلسه هم دیر تشکیل میشد بنابراین در آن دوره کمیسیون به اکثریت قریب با اتفاق رأی دادند که هر يك از نمایندگان يك جلسه مرخصی بخواهند داده خواهد شد ولی یکساعت یا دو ساعت را اجازه نمیدهد این تصمیم کمیسیون بوده است که در این دوره هم بهمان تصمیم باقی است تا در مجلس و نظامنامه جدیدی که تدوین می شود ترتیبی برای کمیسیون در نظر بگیرند.

رئیس - اجازه نداده اید؟

آقا سید یعقوب - دیگر باین دلیل که عرض کردم نمیشود اجازه داد
رئیس - دیگر ایرادی نیست (گفته شد - خیر)

وزیر معارف - در موقعی که قانون استخدام کشوری وضع شده و به موقع اجراء گذاشته شده بود معلوم شد به جهاتی این قانون نمیتواند کاملاً شامل حال مدیران و معلمان مدارس بشود و باین مناسبت دولت وقت در نظر گرفته بود لایحه قانونی برای این کار ترتیب بدهد و در پروگرام دولت هم منظور شده بود این است که بارعایت همه ملاحظاتی که در این کار مهم بشود يك لایحه قانونی در این باب برای معلمان و مدیران مدارس یعنی رنجبران حقیقی معارف تدوین شده است و چون در همین زمینه يك طرح قانونی هم در مجلس شورا ملی تدوین و بکمیسیون مبتکرات رجوع شده و از آنجا هم بمجلس راپورت داده اند لهذا يك قسمت از مقدمات این کار به عمل آمده و تصور میکنم مقتضی است این لایحه قانونی مستقیماً به کمیسیون معارف ارجاع شود
رئیس - بکمیسیون معارف مراجعه شود مخالفی ندارد؟

(گفته شد - خیر)

رئیس - برای اطلاع خاطر آقایان عرض میکنم لایحه نظام اجباری که در دوره چهارم به کمیسیون نظام ارجاع شده بود و آن کمیسیون هم کارش را تمام کرده و راپورت داده بود ولی بواسطه اختتام دوره تقنینیه مجال نشد که به مجلس بیاید علیهذا به موجب ماده بیست و سه نظامنامه داخلی کمیسیون نظام حالیه تقاضا کرده است آن لایحه به آنجا مراجعه بشود بنده هم به موجب ماده ۲۳ مراجعه کردم بکمیسیون نظام

يك فقره تقاضای مرخصی است قرائت میشود و رأی میگیریم بمداخله در مذاکره دستور میشویم.

(راپورت کمیسیون عریاض و مرخصی بشرح ذیل قرائت شد)
آقای صدرالاسلام به علت کسالتی که بیکی از فرزندان ایشان طاری شده است برای عزیمت بفارس دوماهه از اول اسدالی میزان استبدان مینمایند .
بنابر این کمیسیون عریاض و مرخصی در نتیجه مشورت باعضاء مدت مزبوره را تصویب مینماید که در آن مدت غیبت ایشان با اجازه ثبت شود .

رئیس - مخالفی ندارد ؟

یک نفر از نمایندگان - خیر
رئیس - رأی میگیریم آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد دستور امروز لایحه نفت است مذاکرات راجع به کلیات است در کلیات کسی مخالف نیست .
آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده سئوالی دارم . خواستم از مخیر محترم سئوال کنم که در اول این لایحه نوشته شده است که کمیسیون لایحه پیشنهادی دولت راجع به اعطای امتیاز نفت تحت مذاکره در آورده و با رعایت قانون ۲۳ جوزای ۱۳۰۲ به فلان کمیانی میدهد در صورتیکه آن چیزی که مرگوز اذهان ما بود و قانون آن هم در دوره چهارم گذشت و بعد در کابینه آقای مشیرالدوله در آخر مجلس چهارم خود آقای مخیر در اینجا متذکر شدند که دولت مکلف است این مفهوم را بسا مصداقش تطبیق کند .

حالا آقای حائری زاده باز میفرمایند ملتفت نمیشوم بنده میگویم ملتفت بشوند . قرار شد که دولت يك کمیانی مستقل معتبر امریکائی را در خارج معین نماید و این امتیازنامه را باو بدهد و با تطبیق آن قانون دو مرتبه بمجلس شورای ملی پیشنهاد نمایند و اینکه آقای حائری زاده میفرمایند من نمی فهمم معنایش این است که دولت میآید این امتیاز را میدهد بآن کمیانی و این مفهوم را با مصداقش که این قانونی باشد تطبیق میکنند و چون بنده موفق نشدم که این راپورت را کاملاً مطالعه کنم این است که سئوال میکنم که اینجا نوشته شده است لایحه پیشنهادی دولت بارعایت قانون ۲۳ جوزا خواستم عرض کنم .
(این از نقطه نظر مخالفت نیست بنده موافقم)

این عبارت صریح نمیرساند که این همان قانون ۲۳ جوزا است که ما داده ایم و همچو میرساند که این يك لایحه مستقل و علیحده است که در آن رعایت بعضی از

مواد قانون شده است .

بنده عرض میکنم مخالف نیستم یعنی مخالفت من از نقطه نظر بعضی الفاظ است نه اینکه اصولاً با این قانون مخالف باشم و بنده موافقم خواستم اگر توضیح مفصلی دارند بدهند و بعد وارد در مواد بشوند .
نصرت الدوله مخیر کمیسیون - قبل از اینکه راجع به سئوال نماینده محترم جوابی عرض کنم میخواهم خاطر آقایان را متذکر شوم .

در هفته گذشته در موقعی که بنده بواسطه کسالت مزاج غایب بودم البته از نقطه نظر علاقه مندی به گذشتن قانون نفت يك مذاکراتی در مجلس در اطراف این قضیه شده بود که شاید در ضمن آن مذاکرات يك سوء تفاهم و سوء استفاده از برای بعضی حاصل شده باشد و گمان دارم همکاران محترم بنده که خودشان این اظهارات را کرده اند این نظر را نداشته اند .

ولی باوجود این چون ممکن است سوء تفاهمی در خارج حاصل شده باشد ناچارم بعضی توضیحات بدهم و راجع به جریان امتیاز نفت (تا امروز) عریاضی بکنم بعد داخل در جواب آقای آقا سید یعقوب بشوم اینطور استفاده شده است که علت تأخیر تقدیم راپورت کمیسیون به مقام هیئت رئیسه بواسطه تکاهل و بواسطه کند کاری (یا بقول آن اشخاصی که همیشه حاضرند) يك چیزهایی را دست بگیرند و در خارج اگر هم قابل هیچ نوع اعتنائی نیستند يك حرفهایی بزنند .

بواسطه تمارض و عدم میل بنده بوده است .

بنده در اینجا نبودم که جواب بدهم و آقایانی که جواب داده اند کاملاً ساده و اطلاع از قضیه نداشته اند این است که برای اطلاع عرض میکنم و خودش جواب کافی است و هر گونه شبهه برآورد میکند آقای سردار معظم همکار محترم ما نماینده محترم خراسان روز پنجشنبه بعد از مذاکرات بمجلس بمنزل آقای رئیس الوزراء تشریف برده اند از ایشان تحقیقاتی در این موضوع کرده بودند و ایشان فرموده بودند گویا تأخیر از طرف وزارت خارجه است که تهیه نسخه فرانسه آن را بتأخیر انداخته اند از آنجا آقای رئیس الوزراء با تلفن تحقیقی از آقای وزیر امور خارجه کرده بودند جواب وزیر امور خارجه با نظریه نماینده محترمی که بمنزل آقای رئیس الوزراء رفته بودند کاملاً تطبیق نمیکرد از آنجا بمنزل بنده تشریف آوردند و توضیحاتی از بنده خواستند و بنده توضیحاتی با اسناد بایشان دادم همان شب جمعه گذشته خودشان بشهر آمدند و بمنزل آقای وزیر امور خارجه رفتند و بایشان مذاکراتی کردند و بالاخره در نتیجه جدیت و مذاکرات ایشان روز جمعه گذشته صبح آقای وزیر

امور خارجه و آقای سردار معظم نماینده کمیانی سینگر با اتفاق بفرمایند منزل بنده آمدند در صورتیکه حالت کسالت بمن اجازه نمیداد که با آنها کاملاً در تهیه و تکمیل نواقص کارشان شرکت کنم ولی تا آن اندازه که توانستم با آقایان شرکت کردم و پس از چند ساعت که کار کردیم معلوم شد کار يك نواقصی داشته است و تا آن اندازه که ممکن بود روز جمعه گذشته تکمیل کردیم و آن اندازه که ممکن نبود موکول بجلسات کمیسیون نفت شد چندین جلسه هم بکمیسیون در همین هفته تشکیل شد

در اطراف اختلافات و اشکالات مذاکره کردند آقای سردار معظم هم با نظاف کرده و قبول زحمت نموده و در کار شرکت کردند .

بالاخره در نتیجه مذاکرات باز راپورتی که تقدیم مجلس شده است فقط ۲۴ ماده است و ۳ ماده یا چهار ماده دیگر يك نواقصی دارد که باید در کمیسیون رفع شود به عرض آقایان برسد .

این توضیحات برای این بود که اگر بعضی ها یا در داخل مجلس یا در خارج مجلس تصور کرده اند که يك خللی یا تغییر در عقیده

(اشخاصیکه از اول دوره چهارم مؤسس اینکار بوده اند و باتمام قوا در مدت ۲ سال مجلس چهارم همه مساعی خودشان را صرف زد و خورد و کشمکش و تحمل همه نوع مصائب مستقیم و غیر مستقیم کرده اند برای اینکه امتیاز نفت شمال را بیک کمیانی معتبر مستقل آمریکائی بدهند و برای گذشتن آن قانون زحماتی را تحمل کرده اند و هنوز هم در اثر آنها گرفتار هستند و هیچ نگرانی ندارند) پیدا شده در عقیده آنها هیچ خلل و تغییری پیدا نشده .

اگر اشخاص دیگری هستند بمناسبات و مقتضیات مخالف یا موافق تغییر عقیده میدهند آنها مربوط بنا نبوده است و اما جواب آقای آقا سید یعقوب چنانکه فرمودند در ۲۳ جوزای گذشته قانون امتیاز نفت در مجلس تصویب شد و دولت بموجب ماده اول قانون ۲۳ جوزا که نوشته شده بود:

مجلس شورای ملی تصویب مینماید که برای استخراج نفت و گاز طبیعی و غیر موم معدنی در قسمتی از مملکت ایران که عبارت است از خراسان و آذربایجان (که اردبیل هم جزو آن ایالت محسوب میشود) و دو ولایت از سه ولایت شمالی واقع در سواحل بحر خزر (گیلان و مازندران و استرآباد) که در ضمن این قانون ۴ قطعه نامیده میشود امتیازی در حده و دو بر طبق اصول ذیل اعطا گردد .
ماده دوم آن قانون بعد از يك تبصره که داشت نوشته است:

امتیاز نفت يك كمياني معتبر مستقل دول متحده آمريكاي شمالي (اتانزوني) داده خواهد شد.

همچو قانونی در دوره چهارم تصویب شد و اصولی مقرر شد دولت وكابینه های مختلف بعد از تصویب این قانون مشغول مذاكیره بانمایند ه های كمياني هاشند و بالاخره در كابينه های قلمی مذاكرات خانته یافته و امتیاز نامه از طرف دولت بموجب همین اجازه كه مجلس شورای ملی داده بود به نماینده كمياني سینگر داده شد .

اینكه نماینده محترم پرسیدند آیا كاملا مطابق با آن قانونست یانه و چرا در مقدمه خبر با سم لایحه دولت نوشته است لازم است خاطر نمایندگان محترم را سابقه بدیم كه كاملا امتیاز نامه كه امروز از طرف كميسیون تقدیم مجلس میشود و تقاضای تصویب آن میشود كاملا با قانون ۲۳ جزوا تطبیق ندارد باین معنی اولایك قسمت از مواد كه در مرور مذاكره بنده آنها را خدمت آقایان تذكر میدهم از نقطه نظر اصول و اساس عین مواد قانون ۲۳ جزوا است ولی تغییرات و اختلافاتی كه حاصل شده است از نقطه نظر انشاء اصلاحات عبارتی و لفظی است اینهم ناگزیر بوده است زیرا چنانكه در همان قانون سابق ذكر شده و در امتیاز نامه جدیدی هم كه تصویب میشود .

باز مد كوز است كه نسخه فرانسه معتبر خواهد بود والبته تصدیق میفرمائید كه هر لسانی و هر زبانانی يك طرز و اسلوب و رویه مخصوص از نقطه نظر عبارت بندی و طرز تحرير دارد و چون بایستی فارسی هم كاملا نزدیک و مطابق آن نسخه اصل باشد باین ملاحظه است كه دولت مجبور شده است در همان موادی هم كه اختلافی از نقطه نظر معنی و از نقطه نظر اصول با مواد قانون مصوبه ۲۳ جزوا ندارد يك تغییرات عبارتی و لفظی را قبول كند .

يك قسمت دیگر از مواد هستند كه آنها شاید يك تغییرات اساسی علاوه بر تغییرات لفظی و عبارتی با قانون ۲۳ جزوا داشته باشند این تغییرات هم در نتیجه مذاكرات و گفتگو هائی بوده است كه مابین دولت و نماینده كمياني بعمل آمده است و این تغییرات را از برای تسهیل اخذ نتیجه یا از برای صرفه طرفین معامله یا از نقطه نظر رفع معظور از یکی از طرفین این اختلافات و تغییرات را لازم دانسته اند

در كميسیون از ابتدا شروع بمطالعه این لایحه رویه را كه اتخاذ كرديم این بود: موادی را كه تطبیق میكرد با مواد قانون مصوبه البته در آنها هیچ مورد بحث و گفتگو و اختلافات و مشاجره باقی نبود زیرا بموجب قانونی بود كه بتصویب مجلس رسیده بود و فقط دقت كامل در این شده است .

تطبیق صحیح را منجز و مجرد بكنیم و از نقطه نظر انشاء عبارت و باز بیشتر برای تطبیق كردن با عبارت فرانسه يك تغییراتی لازم بوده است كه دادیم و اساسا در كميسیون برای این مواد بلكه عرض كردم این رویه اتخاذ شد و البته بنده امیدواری دارم كه نمایندگان محترم هم در مجلس همین رویه را اتخاذ خواهند كرد و متذكر خواهانم بود موادی كه امروز برای تصویب تقدیم میشود و كاملا از نقطه نظر اصول با مواد بلكه سابقا تصویب شده است تطبیق است در حقیقت دیگر نباید مورد بحث و مذاكره واقع شود .

در قسمت های دیگر هم كميسیون ساعی بود كه از دولت توضیحات لازم بخواهد و معلوم بكنند تغییراتی كه با مواد قانون مصوبه حاصل شده است برای چه از چه رو بوده است و در ضمن مذاكره بعضی از آنها را كميسیون لازم دید قبول كرد و بعضی ها را رد كرد و بعضی ها را اصلاح كرد و بالاخره بصورتی در آمده است كه فعلا برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی میشود و اگر بنده بخوادم از برای هريك از آنها در ضمن كلیات توضیحاتی بدیم شاید زائد باشد برای اینکه در ضمن مذاكره مواد بمر كدام از مواد رسیده كه اختلافی داشت بنده حاضر م توضیحات مفصل عرض بكنم و بنشایانم كه چرا این اختلافات را دولت مجبور بقبول شده و چرا كميسیون هم بانظر دولت در این باب موافقت کرده است و تصور میكنم توضیحات بنده از برای امانع نماینده محترم كافی باشد و البته در وقوع مذاكره در مواد هر گاه توضیحاتی بخواهد توضیحات كاملی داده خواهد شد ولی قبل از آنكه بخوادم سر جای خود بروم میخوادم از آقایان استدعا كنم كه يك كمك و موافقت عملی و معنوی بكنند برای این كه انشاء الله این امتیاز نفت زودتر از مجلس شورای ملی بگذرد .

اینكه عرض كردم كمك معنوی و حقیقی برای این است كه بنده عقیده ندارم باینكه يك شتاب زدگی ها يك عجله ها و يك دست بیاچه گي های ظاهری از ما بروز كند كه برعكس در این محیطی كه تمام مستعد تعبیر و تفسیر و هزار اختراع و هزار تهمت و افتراء هستند سوء استفاده بشود و بنده معتقدم كه باید معنا عملا با فائول شدن باینكه هر نوع مذاقه . هر نوع مطالعه و هر نوع تحقیقی كه آقایان میخواهد بكنند از برای اینکه مطلب را درك بكنند ولی از ته قلب ساعی باشند كه شاید انشاء الله بتوانیم قبل از شروع محرم این قانون را بگذرانیم و بنده امیدواری دارم كه دوسه روز دیگر نواقص این راپورت را تكمیل و در ضمن مذاكره در مواد اولیه راپورت كميسیون را نسبت بمواد اخیر هم بنده بزودی از طرف كميسیون تقدیم كنم .

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب مخالفید؟

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده بلكه سؤالی دارم . رئیس - اگر مخالفید بفرمائید . حاج میرزا عبدالوهاب - باصل قضیه نفت گمان نمیكنم هیچ فردی از افراد ایرانی مخالف باشد تا چه رسد بنمایندگان ولی چیزی كه هست بنده يك چیز هائی در روزنامه دیدم كه راجع بشخص سینگر بعضی نسبت ها میدادند كه در آمريكا در مجلس سنا بعضی حرفها راجع باورده اند .

رئیس - بفرمائید . حاج میرزا عبدالوهاب - بگذارید صحبت را بكنم بعد با شما صحبت میباید . يك صحبت هائی در آمريكا نسبت بایشان شده و بنده خواستم بیرسم كه كميسیون محترم امتیاز نفت كه این امتیاز را تصویب کرده اند آیا آن مطالب را بنظر آورده و مطالعه کرده اند یا نكرده . خوبست آقای مخبر جواب بدهند تا بنده هم كه یگی از موافقین هستم از روی بصیرت رأی بدهم .

رئیس - اگر موافق هستید معلوم می شود این اعتراضات را وارد نمی دانستید . حاج میرزا عبدالوهاب - بنده در اصل قضیه نفت موافقم لیکن يك چیز هائی در روزنامه ایران نوشته شده بود كه بنده را مشكوك كرد میخواستم يك توضیحی داده شود و تا جواب این مسئله را ببندم بفرمائید بنده نمیتوانم رأی بدهم . مخبر - عرض میكنم البته خود آقای حاج میرزا عبدالوهاب تصدیق میفرمائید كه كميسیون وقتی يك امتیاز بالایحه را در تحت مذاقه در میآورد و رأی میدهد بدهم تقدیم مجلس شورای ملی میکند تمام قضایای مربوط بآن را مطالعه میکند البته آقای حاج میرزا عبدالوهاب انتظار ندارند و تصدیق هم ندارند كه كميسیون منتخبه از مجلس و همكاران محترم خودشان كه در كميسیون نفت بوده اند يك همچو مطلب مهم برهیا هوئی كه دنیا را بر كرده بود در مدنظر نیاورند و اگر يك توضیح دیگری لازم داشته باشند بعقیده بنده وقتی كه از مجلس تقاضای تصویب اسم سینگلر بعنوان كمياني صاحب امتیاز میشود آنوقت بنده حاضر م مفصلا نه تنها توضیحاتی راجع باین قضایا در اینجا عرض كنم بلكه اگر میل داشته باشند اساس و تاریخ وجود این كمياني را در آمريكا تمام را با اسناد را این جا عرض كنم كه سرمنشائش چه بوده چه شده .

سردار معظم موافقت میفرمائید؟

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

رئیس - بله . آقای مشار اعظم موافقت میفرمائید .

جواب ندادند

رئیس - آقای مخبر مگر توضیح

نمیدادند؟

مخبر - چرا عرض کردم مراجعه باده

۱۵ بفرمایند

مشارعاتم - اینجا در آخر ماده اول

اضافه شد است (و همچنین صاحب امتیاز

حق واجازه غیر انحصاری برای تصفیه و به

معرض تجارت رساندن نفت و گاز طبیعی و غیر

و صادر و وارد کردن نفت و گاز طبیعی و غیر

و موم معدنی (آوز کربت) و متفرعات آنها را

(یک نفر از نمایندگان بلند تر بفرمائید) (بیستان

هست ملاحظه بفرمائید) موافق مقررات و

شرایط این امتیاز در تمام نقاط ایران اعم از

اینکه برای مصرف داخلی یا برای خارج

باشد خواهد داشت

اینجا در اضافه کردن این قسمت نمیدانم

مقصود چه بوده است؟

برای اینکه صاحب امتیاز مقصودش

تجارت بوده است و تجارت هم در مملکت

ما آزاد است اما اگر میخواهد نفت وارد کند

و در مملکت ما بفروشد چه لزومی دارد که

در این ماده قید شود میخواستیم به بینم

که مخبر محترم کمیسیون راجع باین قسمت

چه نظری دارند و از روی چه نظر در اینجا

درج شده؟

مخبر - عرض میکنم کمیانی دو قسم

حقوق و مزایای آن دارد یک قسم حقوق انحصاری

است که آن قسمت اولش است که ذکر

کردیم یک قسم هم حتی و اجازه باو داده

شده است ولی غیر انحصاری است اینجا

اگر ملاحظه بفرمائید مقصود صاحب توجیه

خاطر نمایندگان محترم را میکند تصفیه نفت

که یکی از مسائل خیلی مهم است که در

قانون ۲۳ جزوای یعنی در قانون سابق جزو

حقوق انحصاری کمیانی بود

در امتیازی که بین دولت و نماینده

کمیانی امضاء شده بود و تبعیت از قانون

حقی تصفیه جزو حقوق انحصاری باورده

شده بود ولی در کمیسیون مذاکراتی کردیم

با حضور آقایان وزراء و نماینده کمیانی

را راضی کردیم که اصلاً تصفیه را هم جزو

حقوق غیر انحصاری قرار بدهند چنانکه

ملاحظه بفرمائید (تصفیه) به معرض تجارت

رساندن و حمل خرید و فروش و صادرات و وارد

کردن نفت و گاز طبیعی و غیر و موم معدنی

الی (آخر) این اجازه های غیر انحصاری

است اگر آقای مشار اعظم مقصودشان

این است که چون تجارت در مملکت

آزاد است و هر کسی میتواند تجارت کند

دیگر تکرارش لزومی ندارد بنده دیگر

در تکرارش هم ضرری نمی بینم

مخصوصاً برای یک کمیانی که یک حقوق

انحصاری باو میدهند توضیح بکنید که

یک قسمت دیگر از این حقوق یا یک قسمت

دیگر از این معاملات مربوط بآن حقوق

انحصاری نیست و جزو اجازه آزاد است

هیچ ضرری ندارد و خیلی هم مفید است

برای اینکه هیچ نوع سوء تفاهمی حاصل

نشود.

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده باز تجدید

میکند عرض خود را که بنده مخاطف نیستم

بامتیاز نفت ولی چیزی که هست بعضی از

این مواد را بنده بر صلاح مملکت نمیدانم

به جهت اینکه اصلاً دادن امتیاز نفت و

استخراج آن خیلی خوبست ولی یک مرتبه

چهار ایالت مهم را که تقریباً نصف ایران

است امتیازش را یک کمیانی بدهیم بنده

یک قدری خلاف مصلحت میدانم به عقیده

بنده خوب بود یکی دوتای آن را تجزیه

میکردند و میدادند بعد اگر دیدند که

این امتیاز موافق مصلحت شد آن وقت

یکی دوتای دیگرش را هم ضمیمه میکردند

و الا با این ترتیب بنده نمیتوانم رأی

بدهم.

رئیس - آقای ضیاء الملک

(اجازه)

ضیاء الملک - تصور میکنم با وجود

قانون ۲۳ جزوای مخالفی که امروز می

کنیم و بعد وارد شویم در اینکه این ایالات

سه تا باشد یا چهارتا و تصور میکنم در

موقعی که این رایورت کمیسیون را تعطیل

میکند با مواد قانون ۲۳ جزوای باقی مقام

ریاست اجازه بحث در تغییر آن را ندهند

مگر اینکه در تقطیش آن اجازه بدهند.

رئیس - آقای یاسائی

(اجازه)

یاسائی - بنده موافق باشم با مخالف . .

(خنده بین نمایندگان) بنده اساساً گذشته

امتیاز نفت موافقم و همان طوری که

شاهزاده مخبر فرمودند از صمیم قلب هاشقانه

مایلم که امتیاز نفت هر چه زودتر از مجلس

بگذرد و همچنین رفقایم .

ولی اینکه بنده اجازه خواستم برای

این بود که عرض کنم که معتقد هستم امروز

دخول در شور کلیات برخلاف معمول بود

زیرا نظر کرده ماها و شاید همه مجلس

بقرضا هست که ضمیمه این است بنده که

نشستم و رأی ندادم شاید بعضی از آقایان

خیال کردند مخالف در صورتیکه مخالف

نبودم و منتع بودم نمیدانستم چه بکنم

زیرا آن ماده منضمه که هنوز تکلیفش

در کمیسیون معلوم نشده و ضمیمه این راپورت

نشده است و همان طوری که آقای مشار اعظم

فرمودند ما تکلیفمان را نمیدانیم .

رئیس - حالا راجع باین ماده اگر

مخالف بفرمائید .

یاسائی - مقصودم این است که شور

در کلیات با در نظر گرفتن مجموع بیست و

هفت ماده باید باشد حالا که نشود گذشت

ولی یک چیزی است . . .

یاسائی - در ماده اول نوشته شده است

(همه متفرعات آن را در تمام آذربایجان

مخبر - در موضوع قسمت اول که

میکنم آقای شیروانی درست توضیح

برنخورده اند اگر درست برخورد

میدینند که خودشان تایید کرده اند

بنده را بنده عرض کردم که در

فرانسه اصطلاحات متفرعات و مشتقات

برای اینکه همین قدر موادی را که

برده اند و به تقطیش نوشتند (و سایر مواد

هیدروکربور متجانس نفت) از نقطه نظر

آن زبان کافی است و متفرعات و مشتقات

را می رساند ولی ما برای اینکه بیشتر

توضیح داده باشیم که هیدروکربور متجانس

نفت یعنی چه؟

این متفرعات و مشتقات را آوریم

افزافه کردیم حالا اگر آقای شیروانی

آن جمله فرانسه را که خودشان مراد

کرده اند اگر آنرا کافی میدانند چه

نسخه اصل نسخه فرانسه است البته دیگر

اعتراضی نخواهند کرد والا اگر یک اعتراض

صحیح و قانمی دیگر دارند که ما باید متفرعات

و مشتقات را برداریم برای ما اشکالی

ندارد چون نسخه اصل نسخه فرانسه است

ولی وقتی که ما این دو کلمه را نوشتم

برای این بود که بعدها یک کشمکش

تولید نشود برای چیز دیگر نبود اما درست

وارد کردن .

در مواد دیگر ملاحظه خواهید کرد

یک قیوداتی از نقطه نظر احتیاجات داخلی

شده و آن قیوداتی که در مواد دیگر ملاحظه

معیین میکنیم و علاوه اختلافی هم تولید

نخواهد شد مقصود از آذربایجان حدود

فعلی آنست نه حدودی که سیصد سال قبل

داشته است .

رئیس - آقای شیروانی مخالفید؟

شیروانی - بلی

رئیس - بفرمائید

شیروانی - اساساً چون این مسئله یک

مشکل مهمی است وقتی یک نفر میگوید من

مخالفم تمام چشمها بطرف او متوجه میشود

که چرا مخالف است چیز عجیبی شده است

ممکن است یک نفر موافق با یک اساسی

باشد و در یک کلمه اش مخالف باشد

بنابراین افکار و عقیده مردم را ترور

کردن هیچ معنی ندارد اینکه آقای مخبر

در قسمت متفرعات و مشتقات توضیح دادند

و فرمودند ما در فارس این اصطلاح را

نداریم بنده به نسخه فرانسه مراجعه کردم

و دیدم این کلمه در فرانسه اش هم نیست و

بنده عقیده دارم که اسم برده شود مقصود

از متفرعات و مشتقات چیست؟

اما اینکه در ماده اول مینویسد (صادر

و وارد کردن نفت و گاز طبیعی و غیر و موم

معدنی) بنده با وارد کردن نفت مخالفم

برای اینکه ما اینجا اجازه تجارت ولو

غیر انحصاری باشد باو داده ایم که نفت به

مملکت ما وارد کند و از حقوق گمرکی

معاف باشد و اگر اجازه بدهیم که نفت را

بدون تادیه حقوق گمرکی وارد کنند گمان

می کنم مخالف صرفه باشد بنا بر این بنده با جمله

وارد کردن مخالفم .

میگویند یعنی بعضی ها میامی را داخل و

بعضیها خارج از خراسان میدانند همچنین

استرآباد بعضی ها سمت از داخل استرآباد

میدانند و بعضی ها خارج میدانند و حال

آنکه سمتان خودش دارای نفت است و

شاید فردا در موقع مذاکره صاحب امتیاز

یک اشکالی کرد و دامنه امتیاز خودش

را توسعه داد و در موقع محاکمه و

مذاکره هم یک جماعتی از عرف

شهادت می دهند که سمتان جزو استرآباد

است بعضی میگویند بخیر

بنابراین باید حدود این ایالات و ولایات

معلوم شود و الا باعث گرفتاری خود ایرانی

هاو کمیانی میشود

یک خانه که ما میخواهیم بگیریم بابه

فروشم در ثبت اسناد نقشه آن برداشتم می

شود و از روی آن حدود خرید و فروش می

شود و تا اینجا سال صد سال دیگر آن حدود

از برای خرید و فروش مدرک است همین طور

و مشتقات را برداریم برای ما اشکالی

ندارد چون نسخه اصل نسخه فرانسه است

ولی وقتی که ما این دو کلمه را نوشتم

برای این بود که بعدها یک کشمکش

تولید نشود برای چیز دیگر نبود اما درست

وارد کردن .

در مواد دیگر ملاحظه خواهید کرد

یک قیوداتی از نقطه نظر احتیاجات داخلی

شده و آن قیوداتی که در مواد دیگر ملاحظه

معیین میکنیم و علاوه اختلافی هم تولید

نخواهد شد مقصود از آذربایجان حدود

فعلی آنست نه حدودی که سیصد سال قبل

داشته است .

رئیس - آقای شیروانی مخالفید؟

شیروانی - بلی

رئیس - بفرمائید

شیروانی - اساساً چون این مسئله یک

مشکل مهمی است وقتی یک نفر میگوید من

مخالفم تمام چشمها بطرف او متوجه میشود

که چرا مخالف است چیز عجیبی شده است

ممکن است یک نفر موافق با یک اساسی

باشد و در یک کلمه اش مخالف باشد

بنابراین افکار و عقیده مردم را ترور

کردن هیچ معنی ندارد اینکه آقای مخبر

در قسمت متفرعات و مشتقات توضیح دادند

و فرمودند ما در فارس این اصطلاح را

نداریم بنده به نسخه فرانسه مراجعه کردم

و دیدم این کلمه در فرانسه اش هم نیست و

بنده عقیده دارم که اسم برده شود مقصود

از متفرعات و مشتقات چیست؟

اما اینکه در ماده اول مینویسد (صادر

و وارد کردن نفت و گاز طبیعی و غیر و موم

معدنی) بنده با وارد کردن نفت مخالفم

برای اینکه ما اینجا اجازه تجارت ولو

غیر انحصاری باشد باو داده ایم که نفت به

مملکت ما وارد کند و از حقوق گمرکی

معاف باشد و اگر اجازه بدهیم که نفت را

بدون تادیه حقوق گمرکی وارد کنند گمان

می کنم مخالف صرفه باشد بنا بر این بنده با جمله

وارد کردن مخالفم .

نیست چون ممکن است تجارت ما

افزافه شود.

کمان میکنم نظر صاحب امتیاز

(چون متن این امتیاز را هم خودش تهیه

کرده است) البته از نقطه نظر تخصص و

توجه به دقیق آنها بیشتر توجه این قبیل

مسائل است و ما باید ناچار اقرار کنیم که

بقدر آنها اطلاعات و تخصص در این

مسئله نداریم و این شرحی را که او در

ذیل این ماده اضافه کرده و نوشته

است که اجازه دارد این- این

مواد را وارد کند این تقریباً تأسیس یک

نوع تجارتخانه است یعنی در ضمن امتیاز

موفق شده است که یک تجارتخانه در اینجا

تأسیس کند.

بنده این را هیچ ضرری درش نمی بینم

البته تجارتهای هم بشود خوب است ولی

چیزی که هست توضیح این مسائل در این جا

بمعنا اجازه غیر انحصاری باعث میشود

اگر وقتی رعایت یازده مسائل دولت بخواهد

منع از ورود یک مال التجارتهای بکند

البته دیگر نمیتواند برای اینکه در اینجا

باو اجازه غیر انحصاری داده شده .

این مطلب خیلی روشن است و جوابی

را که آقای مخبر دادند کافی نبود.

مطلب دیگر که با آقایان نمایندگان

میخواهم عرض کنم این است که همه این

ها باید در ضمن شور در کلیات گفته شود

و اما مذاکره در کلیات محروم شدیم و

حالا ناچاریم در سر هر ماده تطویل کلام

بکنیم .

این جا اساساً

اگر نخواهد کرد که ممکنست ما همان ماده واحده را رأی بدهیم و تصویب کنیم که قضیه یکمرتبه حل شود .

اجازت دخول در شورمواد برای اینست که کاملاً در اطراف قضیه شور بشود والا چه لزومی داشت و ممکن بود همان مواد سابقه انجام یابد و ما يك ماده واحده را تصویب کنیم و اساساً این امتیازنامه هم که در دوره پیش تنظیم شده (زیرا در دوره پیش هم يك مردمان فکوری بوده اند و نشسته اند یکموازی تنظیم کرده اند که يك کمیانی آمریکائی داده شود) بسیار صحیح است و ما هم حالا در مجلس پنجم این قضیه را تصدیق و تنفیذ میکنیم دیگر لزوم ندارد حرف بزنیم

ولی اگر ما را برای شور جلب مینمایند باید عقیده را که اظهار میکنیم نافذ باشد و باید بگذارند حرفهای ما را بزنیم اگر نافذ نیست دیگر بحث در مواد چه لزومی دارد که ما در این خصوص شور بکنیم و تصدیق کنیم و بی خود در این مواد صرف وقت بکنیم و خوبست همان ماده واحده را تصویب کنیم که این مسئله انجام یابد این از همه عملی تر است حرف هم بزنیم که در پیش مردم هم هر کسی يك تعبیراتی بکند و حرف زدن بی خود هیچ معنی ندارد و باید بطور کلی همه را يك مرتبه تصدیق کنیم .

این خیلی حسابی است بنده هم تصدیق دارم باینکه در هر قسمت که عقیده اظهار می شود حتماً باید نافذ باشد و نظرمان باین نباشد که چون يك امتیازی گذشته است دیگر نباید حرف زود زود تر این کار را گذرانند و مواد را فوراً بایک قیام و قعود تصدیق کرد .

اگر اینطور است پس بنده چرا حرف میزنم و مقصود از شور چیست؟ و شور کردن ضرورتی ندارد .

مخبر عرض کنم اعتراضی را که آقای مشار اعظم فرمودند آنرا بعد از اینکه جواب قسمت های آخر فرمایشاتشان را دادم عرض میکنم .

اولا بنده هیچ ندیدم که موافقین فریاد مذاکرات کافی است زده باشند و نگذاشته باشند آقایان مخالفین اظهارات خودشان را بکنند

برعکس ما اینجا حاضر و آماده هستیم در تمام مواد هر توضیحی که آقایان میخواهند بدهیم بنده در ضمن شور در کلیات عریضی عرض کردم و همانجا اشاره کردم که عملاً وبدون يك شتاب زده کبها و دست پاچه گیهای ظاهری باید اینکار را انجام بدهیم حالا هم همان عقیده هست . اما اینکه سرفرازانند باید اظهارات مخالفین حتماً نافذ باشد . . .

مشار اعظم اینجا بنده توضیحی دارم

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که چون اکثر نمایندگان بواسطه ضیق وقت نتوانسته اند

بناپذیر است - اینجا گمان میکنم در کلام نافذ بین حضرت عالی و ماها يك سوء تفاهمی است اگر مقصودتان این است که باید طرف مذاقه و مطالعه واقع شود البته مجال تردید نیست ولی اگر مقصود این است که حتماً یعنی تبعیاً ما قبول کنیم آنوقت تازه آن چیزی را که شما از آن شکایت کردید اما از شما شکایت خواهیم کرد برای اینکه تبعیاً که نمیشود و اما برای اینکه معلوم شود آقایان اعضاء کمیسیون و موافقین امتیاز نفت تا چه اندازه حاضرند این امتیاز تصمت مطالعه در آید راجع به اعتراضاتیکه در موضوع ماده ارل شده است .

چون نقطه نظر تطبیق فرانسه و فارسی است بنده يك تحقیقاتی از بعضی از اعضاء کمیسیون کردم و اعضاء کمیسیون حاضر شدند که يك مذاقه در این موضوع بشود بنابر این بنده از مقام محترم ریاست تقاضا میکنم که ده یا نوزده دقیقه تنفس داده شود تا اعضاء کمیسیون جمع شده این ماده اول را با ماده ۵ قانون سابق و با نسخه فرانسه و نسخ مختلفی که داریم تطبیق کنیم آنوقت که بر کشتیم توضیحات قانع کننده تری برای آقایان مخالفین راجع به موضوع یکی تحدید حدود و یکی هم راجع بوارز کردن میدهم

و ممکن است در موقع تنفس آقای آقا شیخ محمد علی و شاهزاده شیخ رئیس هم تشریف بیاورند در کمیسیون و راجع به حدود توضیحات بخواهند بلکه قانع بشوند .

مشار اعظم - بنده توضیح دارم رئیس بفرمائید

مشار اعظم - بنده اولاً آن قدر اعتراف میکنم که رأی من فوق رأی صدویست نفر دیگر نیست

این مسلم است اما اینکه من میگویم که عقیده نمایندگان باید نافذ باشد یعنی دیگران بيك قضایا تسخیر نشده باشند که از نقطه نظر تسخیر بآن قضایا توجه نکنند و الا من میدانم وقتی که من میگویم حرف من باید نافذ باشد یعنی صرف همه باید نافذ باشد نه اینکه عقیده من فوق عقاید باشد و تبداهم قبول کنند .

مثل اینکه راجع به همین مسئله چند روز قبل برای آقای رئیس سوء تفاهمی شده بود و به بنده يك اعتراضی فرمودند و حال آنکه آن وقت هم منظور من این بود که اینطور عرض کنم بلکه عرضم این بوده است که از نقطه نظر قانون باید این ترتیب بشود و اینکه میگویم رأی نماینده باید نافذ باشد نه این است که همه باید در مقابل آن تمسکین نمانیم

رئیس - پیشنهاد آقای کازرونی قرائت میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که چون اکثر نمایندگان بواسطه ضیق وقت نتوانسته اند

بناپذیر است - اینجا گمان میکنم در کلام نافذ بین حضرت عالی و ماها يك سوء تفاهمی است اگر مقصودتان این است که باید طرف مذاقه و مطالعه واقع شود البته مجال تردید نیست ولی اگر مقصود این است که حتماً یعنی تبعیاً ما قبول کنیم آنوقت تازه آن چیزی را که شما از آن شکایت کردید اما از شما شکایت خواهیم کرد برای اینکه تبعیاً که نمیشود و اما برای اینکه معلوم شود آقایان اعضاء کمیسیون و موافقین امتیاز نفت تا چه اندازه حاضرند این امتیاز تصمت مطالعه در آید راجع به اعتراضاتیکه در موضوع ماده ارل شده است .

چون نقطه نظر تطبیق فرانسه و فارسی است بنده يك تحقیقاتی از بعضی از اعضاء کمیسیون کردم و اعضاء کمیسیون حاضر شدند که يك مذاقه در این موضوع بشود بنابر این بنده از مقام محترم ریاست تقاضا میکنم که ده یا نوزده دقیقه تنفس داده شود تا اعضاء کمیسیون جمع شده این ماده اول را با ماده ۵ قانون سابق و با نسخه فرانسه و نسخ مختلفی که داریم تطبیق کنیم آنوقت که بر کشتیم توضیحات قانع کننده تری برای آقایان مخالفین راجع به موضوع یکی تحدید حدود و یکی هم راجع بوارز کردن میدهم

و ممکن است در موقع تنفس آقای آقا شیخ محمد علی و شاهزاده شیخ رئیس هم تشریف بیاورند در کمیسیون و راجع به حدود توضیحات بخواهند بلکه قانع بشوند .

مشار اعظم - بنده توضیح دارم رئیس بفرمائید

مشار اعظم - بنده اولاً آن قدر اعتراف میکنم که رأی من فوق رأی صدویست نفر دیگر نیست

این مسلم است اما اینکه من میگویم که عقیده نمایندگان باید نافذ باشد یعنی دیگران بيك قضایا تسخیر نشده باشند که از نقطه نظر تسخیر بآن قضایا توجه نکنند و الا من میدانم وقتی که من میگویم حرف من باید نافذ باشد یعنی صرف همه باید نافذ باشد نه اینکه عقیده من فوق عقاید باشد و تبداهم قبول کنند .

مثل اینکه راجع به همین مسئله چند روز قبل برای آقای رئیس سوء تفاهمی شده بود و به بنده يك اعتراضی فرمودند و حال آنکه آن وقت هم منظور من این بود که اینطور عرض کنم بلکه عرضم این بوده است که از نقطه نظر قانون باید این ترتیب بشود و اینکه میگویم رأی نماینده باید نافذ باشد نه این است که همه باید در مقابل آن تمسکین نمانیم

رئیس - پیشنهاد آقای کازرونی قرائت میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که چون اکثر نمایندگان بواسطه ضیق وقت نتوانسته اند

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که چون اکثر نمایندگان بواسطه ضیق وقت نتوانسته اند

سال در اطراف آن مطالعه شده باز لازم مطالعه باشد .

مخبر - برای جلسه آتی

مخبر - برای جلسه دیگر بنده نمی پذیرم ولی ممکن است بماند برای بعد از تنفس رئیس . توضیحی هم دارید

کازرونی - راجع باین امتیاز مجلس يك وجهه توافق نشان داده است که معلوم میشود همه آقایان نمایندگان موافقند باین رابرت لیکن همچو معلوم میشود (و شاید آقایان نمایندگان هم تصدیق داشته باشند) که يك مذاقه و مطالعه تام و تمامی در این لایحه نشده است و موادش هم موافقت ندارد .

ما میخواهیم ده هزار فرسخ مربع اراضی بعنوان امتیاز بيك کمیانی خارجی بدهیم البته باستانی با کمال دقت و مطالعه (نه بطور شتاب زدگی) این امتیاز را بدهیم که فردا يك ندامتی پیش نیاید و این اندازه عجله را بنده واجب نمی بینم .

يك مقدار زیادی مذاکره شد بقیه بماند برای جلسه بعد آنوقت کمیسیون محترم بروند و آن نقایص را که دارد نسبتاً تکمیل بکنند و در جلسه آتی بطور کامل تقدیم مجلس نموده و تمام کنند .

رئیس - آقای حاج عبدالعالم (اجازه)

حاج عبدالعالم - بنده متأسفم از اینکه يك موضوعی که قریب دو سال است مطرح مذاکره است حالا تازه وقتی که مجلس شورای ملی میخواهد در آن شور بکند میگوید مطالعه بکنند .

گرچه دوره سابق بنده افتخار عضویت مجلس را نداشتم لیکن در جریان میخواندم که دو سال در مجلس شورای ملی ما باین موافق و مخالف (که يك مرتبه اکثریت با این دسته بود و دفعه دیگر با دسته دیگر) هر دو طرف از این قانون تنقید نموده و بایک تنقیدات مفصلی این قانون را تصویب کرده اند و دولت هم البته پس از مطالعات پیش نهادی بر طبق آن قانون بمجلس شورای ملی آورده کمیسیون هم چند ماهست مطالعه کرده است .

حالا هم که موقع رأی دادن است می گوئیم که میخواهیم مطالعه بکنیم .

ما هر چیزی را که میخواهیم رأی بدهیم در اینجا مطرح میکنیم و در اطراف آن يك تذکرات مفصلی می نمانیم و البته اگر کسی مخالف است بدون احتیاط میگوید مخالفم یا اصلاح عبارتی دارم پیشنهاد میکنم اگر مخبر قبول کرد چه بهتر و اگر قبول نشد شاید مجلس رأی بدهد اگر مجلس هم رأی نداد که مطلوب میشود و این دیگر مسئله مهمی نیست که حالا رأی ندهیم و برویم در منزل و يك مطالعه ای بکنیم .

خیر این لازم نیست اگر حرفی داریم پیشنهاد میکنیم مجلس شورای ملی میخواهد رأی میدهد نمیخواهد رأی ندهد بالاخره بنده معتقد نیستم يك مسئله که در

رئیس - آقای طهرانی موافقت یا مخالف ؟

آقا شیخ محمد علی طهرانی - بنده بر حسب صورت ظاهر مخالف بودم لیکن همانطور که آقایان اعضاء کمیسیون نعت فرمودند در خارج مذاکره کردیم بر حسب ظاهر اعتراضات بنده وارد است . لیکن بيك ملاحظه هائی که البته آقایان در کمیسیون هستند و متخصص هستند در امور سیاست بنده را کاملاً اقناع کردند لهذا آن مواد یعنی آن موضوعات که همین کردند آذربایجان و خراسان و مازندران همین آذربایجان و مازندران و خراسان فعلی است و بنابراین بنده اقتناع شدم و موافقم

آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده در دوره چهارم وارد کردن نفت را معتقد بودم که . . . (دو شور هم شد آقای سلیمان میرزا و آقای محمد هاشم میرزا و آقای تدین هم بودند)

ولی مراد از وارد کردن نه این بود که از خارج وارد مملکت بکنند برای اینکه اگر از خارج وارد کنند همانطور که آقای مشار اعظم فرمودند بيك ضروری نیست بگمرك بما وارد میشود نظر این بود که از این شهر بآن شهر برود مثلاً از شیراز بسمان از سمنان برای ساری از ساری بشیراز که غرض از این شهر بشهر دیگر بودند از خارج حالا آقا شیخ فرخ الله فرمودند که مخبر گفتند وارد کردن مهم است از این که از خارج مملکت وارد کنند بدخل یا از این شهر بآن شهر بنده از خارج مبلغی اگر بخواهند وارد کنند مخالف هستم برای اینکه ضرر ماست از حیث گمرك مگر این که دفعه دیگر بادهسته دیگر) هر دو طرف از این قانون تنقید نموده و بایک تنقیدات مفصلی این قانون را تصویب کرده اند و دولت هم البته پس از مطالعات پیش نهادی بر طبق آن قانون بمجلس شورای ملی آورده کمیسیون هم چند ماهست مطالعه کرده است .

حالا هم که موقع رأی دادن است می گوئیم که میخواهیم مطالعه بکنیم .

ما هر چیزی را که میخواهیم رأی بدهیم در اینجا مطرح میکنیم و در اطراف آن يك تذکرات مفصلی می نمانیم و البته اگر کسی مخالف است بدون احتیاط میگوید مخالفم یا اصلاح عبارتی دارم پیشنهاد میکنم اگر مخبر قبول کرد چه بهتر و اگر قبول نشد شاید مجلس رأی بدهد اگر مجلس هم رأی نداد که مطلوب میشود و این دیگر مسئله مهمی نیست که حالا رأی ندهیم و برویم در منزل و يك مطالعه ای بکنیم .

خیر این لازم نیست اگر حرفی داریم پیشنهاد میکنیم مجلس شورای ملی میخواهد رأی میدهد نمیخواهد رأی ندهد بالاخره بنده معتقد نیستم يك مسئله که در

رئیس التجار - چون آقای شیخ محمد علی متقاعد شدند لهذا بنده هم عرضی نمی کنم

رئیس - آقای نظم الملك مخالفید؟

نظم الملك - بلی

رئیس - آقای مشار اعظم

مشار اعظم - مخالفم

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - اینجا بعضی از آقایان راجع بوارد کردن نفت يك اعتراضاتی کردند اگر ملاحظه بفرمائید بماده بیست قانون امتیاز مصوبه دوره چهارم و ماده شانزدهم پیشنهاد حالیه را اینجا شرح میدهد که برای وارد کردن چه چیز هائی از پرداخت حقوق گمرکی معافیت و حتی آنها را اسم هم میرسد مسلماً اگر بخواهند نفت وارد نمایند به شکل تجارت معظوری ندارند و باید تمام عوارض که بآن تعلق می گیرد بدهند مطابق ماده شانزده همین راپرت که در آنجا مسأله کاملاً روشنست

رئیس - آقای عدل الملك موافقت یا مخالف ؟

عدل الملك - موافقم

رئیس - آقای اخگر (اجازه)

اخگر - البته آقایان محترم تصدیق دارند که اساساً مسأله تجارت آزاد هست و از نقطه نظر تجارتنی اگر بنا باشد کسی بخواهد نفت یا پارچه یا قند وارد کند مانعی ندارد

اینجا اختصاص وارد کردن نفت از خارج فقط برای کمیانی نفت ندارد و بی مورد است اگر این موضوعی که نوشته شده بگمرك باشد در ماده شانزدهم درست نمی یروند

ممکنست که کمیانی يك مقدار زیادی هم باسم اینکه برای بکار بردن موثروهای خودش لازم است نفت وارد کند و گمرك بدهد

بنده باین دلیل مخالفم زیرا گمان می کنم مقصودمان از استخراج نفت مملکت از استخراج نفت مملکت خودمان اینست که این نفت بی بازار دنیا برود و نتایج آن عاید مملکت ما بشود

در مقابل چنین اقدامی البته اجازه دادن باینکه نفت وارد کنند که اینجا به فروشند صحیح نیست و اگر مقصود از این ماده اینست که کمیانی اجازه داشته باشد که از يك مملکت دیگر نفت وارد کند و به مملکت دیگر خارج کند این مسأله را نمی فهماند . روی هم رفته ذکر این موضوع اینطور میفهماند که وارد کردن نفت از طرف کمیانی و اجازه دادنش برای این باشد که از دادن عوارض گمرکی معاف باشد و بنابراین بنده مخالفم زیرا این مسأله موجب يك خسارت فوق العاده برای مملکت ما میشود .

مخبر - در این قسمت در کمیسیون همان طور که قبلاً تنفس به عرض رسید يك مطالعاتی شد و آقایانیکه نظریاتی داشتند نظرشان اتخاذ شد و شد آقایان وزیر امور خارجه و وزیر مالیه را هم زحمت دادیم تشریف آوردند .

برای اینکه با آقایان هم مشورتی کرده باشیم

لها کمیسیون اینطور صلاح دید و حالا بنده هم بنام کمیسیون اینطور تقاضا میکنم که ماده اول را تجزیه کنیم بماده و بدو جزء که در ذیل دو ماده است؛

ماده اول که امروز تقدیم میکنم و تقاضا میکنم رأی داده شود و تمام بشود .

همان قسمت ماده است که چاپ شده است تا عبارت ((و هم چنین)) حالا بنده میخوانم .

برای اینکه آقایان تطبیق بفرمائید و بعد در آن قسمت ثانی ماده از هم چنین بعد راجع به قسمت صادر و وارد کردن ما خودمان را محتاج دانستیم که يك مذاکره ای با نماینده کمیانی بکنیم و برای جلسه دیگر آن را تهیه و به عنوان ماده دوم تقدیم میکنم تا استرضای خاطر همه معترضین بعمل آمده و اقتاع بشوند . يك اصلاح کوچکی هم بر طبق تقاضای آقایان متعرضین به عمل آمده است که به جای ((متفرعات یا مشتقات آنرا)) چون برای بعضی از آقایان سوء تفاهمی شده بود این بود که نوشتیم ((متفرعات یا مشتقات مواد مذکور را)) حالا بنده از اول ماده يك شرتیبی که حالا میخواهیم از مجلس رأی بگیریم میخوانم و آقایان در نسخی که خدمتشان هست این قسمت را اصلاح فرمایند .

قسمت دیگر ماده اول پس از مذاکره که بعمل میآید بعنوان ماده دوم مجدداً پیش نهاد میشود و در ضمن به آقایانی هم که در خصوص حدود صحبت میکردند در کمیسیون تشریف آوردند و توضیحات لازمه داده شد و اغلب قانع شدند لیکن برای اینکه بیشتر توضیح داده شده باشد کمیسیون در نظر گرفته است در موقعی که ماده واحده را در مجلس رأی خواهیم داد یعنی در موقعی که به تمام این مواد رأی دادیم و بماده واحده که رسیدیم در مقابل چنین اقدامی البته اجازه دادن باینکه نفت وارد کنند که اینجا به فروشند صحیح نیست و اگر مقصود از این ماده اینست که کمیانی اجازه داشته باشد که از يك مملکت دیگر نفت وارد کند و به مملکت دیگر خارج کند این مسأله را نمی فهماند . روی هم رفته ذکر این موضوع اینطور میفهماند که وارد کردن نفت از طرف کمیانی و اجازه دادنش برای این باشد که از دادن عوارض گمرکی معاف باشد و بنابراین بنده مخالفم زیرا این مسأله موجب يك خسارت فوق العاده برای مملکت ما میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که چون اکثر نمایندگان بواسطه ضیق وقت نتوانسته اند

در آرزوی رجال دوره مظفری که این امتیازنامه را نوشتند و بدست داری دادند انحصار حق مانع لغیر استخراج نفتی را باو ندادند بلکه اجازه استخراج دادند انحصار مال آن اوله کشی است که لوله کشی طرف دریای جنوب را باو دادند بنده ماده اول این امتیاز را برای استحضار خاطر آقایان قرائت می کنم و آن وقت تطبیق می کنم با ماده اولی که امروز میخواهیم بگذرانیم

ماده اول دولت اعلیحضرت شاهنشاهی ایران بوجوب این امتیازنامه اجازه مخصوص بجهت تفتیش و تفحص و فلان و فلان اعطاء مینماید

بموجب این ماده اجازه دارد به جهت تفحص اجازه دار به جهت پیدا کردن و استخراج نفت و حاضر کردن برای تجارت اجاره برای نقل و فروش محصولات

اجازه دارد که نفت را بفروشد اجازه دارد که نفت را نقل کند از نقطه به نقطه دیگر اجازه استخراج دارد اجازه تفتیش و تفحص دارد که کشف کند معادن را این هارا در ردیف هم نوشته است

آقای آقا سید یعقوب اجازه مخصوص یعنی چه؟

حائری زاده مجدداً عرض می کنم اجازه تفتیش و تفحص و استخراج و نقل و فروش و غیره را دارد ماده بعد هم شاهد عرض بنده است که این اجازه است و این کلمه مخصوص هم انحصار را نمیرساند در ماده دیگر هم که فصل دوم است میگوید

صاحب امتیاز دارای حق بالانحصار کشیدن لوله های لازمه از سرچشمه های نفت و قیر تا خلیج فارس خواهد بود

عمل هم بر همین بود که وسط بیابان اگر جایی معدن نفت بوده است و شتر دارها برای چرب کردن شترشان میفرستند نفت بر میداشته داری مانع نمی شده است ولی اگر میخواستند لوله کشی بطرف دریا نمایند مانع میشد حالا ما آمده ایم اجازه نداده ایم بلکه حق مانع لغیر برای کمیانی قائل شده ایم و زیاد تندرسته ایم من فکر می کنم آن نفت نامرغوب شده است که نشسته تصور میکنم که صاحب امتیاز خیلی بی انصاف تراز داری باشد

این هم تصویری کنم و گمان میکنم که هر چه تمدن بیشتر می شود انصاف هم انشاء اله بیشتر است و امیدوارم آقایانی که داخل این کار هستند فکر شان محدود تر از افکار رجال دربار مظفری نباشد

زیرا در آن موقع با وجود اینکه یک مجلس صدویست نفری نبوده است که بنشینند و شور کنند و پنج نفری در هیئت وزراء هم می نشستند و شور میکردند این وزراء را منظور داشتند و متأسفانه ما از

نظرمان معوشده است و منظور نداشته ایم و من عقیده دارم که اجازه حق مخصوص و مانع لغیر به کمیانی داده نشود

عرایض را در سایر قسمتها عرض میکنم رئیس آقای اخگر مخالفید؟

اخگر بلی

رئیس آقای مشار اعظم

مشار اعظم بنده موافقم

رئیس بفرمائید آن اجازه هائی که سابقاً داده شده بود باطل شد برای اینکه ماده را مسترد داشتند

مشار اعظم بنده بعد از حذف این قسمت آخر از موافقتین هستم

مخبر - حذف نشده است

مشار اعظم - یعنی بعد از اینکه تجزیه فرمودید و در آن باب مطالعات دیگری شد البته بعد در مطالعه نظریات خود را عرض خواهم کرد اما ایرادات آقای حائری زاده برای ما یک بحث جدیدی شده که نه تنها برای مجلس بلکه گمان میکنم برای مملکت و خیلی بایستی خورسند بود که ایشان متوجه شدند به یک مسئله مهم و میخواهند آن امتیازی که در دست غیر بوده است ملغی نمایند

حائری زاده - خیر ملغی نیست

مشار اعظم - از این نقطه نظر باید سعی کرد که اگر این فکر در دماغ ایشان پیدا شده در دماغ دیگران هم ایجاد شود و تعقیب کنند که اجازه دیگر هم منظور اجرا شود ولی اجازه مخصوص بنده گمان میکنم در آنجا هم در نسخه فرانسه و انگلیسی که داده شده مقصود همان کمیسیون (امتیاز) باشد بنده که ندیده ام و نخوانده ام ولی گمان میکنم ترجمه این لغت که اجازه مخصوص است تغییری در کشف امر نخواهد داد و اعتراض به اینکه در این ماده اختیاراتش وسیع تر شده مورد ندارد وقتی یک امتیازی یک نفر کمیانی میگیرد و اقداماتی میکند البته یک امتیازی میخواهد که منحصر آ خودش کار بکند و طبیعی است که بایده مانع لغیر باشد اگر کلمه مانع لغیر هم برای تفسیر گذاشته نشود مانعی نیست زیر این حق برای او هست

یک کمیانی که میلیون میلیون پول خرج میکند و در این جا اسباب و ادوات لازمه را از دنیای جدید بدنیای قدیم وارد میکند این آدم هیچوقت راضی نمیشود یک امتیازی که میگیرد مانع لغیر نباشد و یک روزی دولت در همان حدودی که برای آن کمیانی معین شده بخواند حفر چاه نموده و نفت استخراج کند این ایراد به هیچ وجه وارد نیست و گمان میکنم این نظریه راهی چوقت نمیشود برب یک کمیانی چه سنککل باشد و چه کس دیگر تحمل کرد که کشا بیاید مقداری پول خرج کند و اجازه شما مانع لغیر نباشد بنا بر این کمیانی خرس بگل

نمانده است که از آمریکا بیاید اینجا مقدمات کثیری خرج کند و بالاخره اجازه مانع لغیر نداشته باشد کمیانی که دیوانه نشده است سفیه که نیست خیلی بهتر از بنده و جناب عالی حساب کرده است

حائری زاده - شما هم حساب کنید مشار اعظم - بنده در کلیات اجازه خواستم متأسفانه اجازه داده نشد که در مطالب کلی اطلاعاتی عرض کنم و الا بشما عرض میکردم که در این کار منفعت و صرفه بحال شما است گمان نکنید که کمیانی در این کار صرف نکنند ما فاقد تمام احساسات احتیاجیه دنیای امروز هستیم در این دنیای متمدن امر وزی در این عصر که همه کس صاحب همه چیز هستند ما ما بواسطه غفلت هائیکه شده است هیچ چیز نداریم ما اگر یک وقتی یک کسی امتیاز میدهم آیا خیال نمیکنیم که منبع عایدی است که میدهم

بلکه میدانیم که این اشک چشم ما است و فقط نیست ولی برای این است که داخل دنیای جدید بشویم و مؤسسات عالم المنفعه با یویکه از کمیانی میگیریم تشکیل بدهیم برای اجرای این نظریات است که امتیاز میدهم و الا چه احتیاج داریم و البته امتیاز را که میدهند باید از نقطه نظر طرفین باشد تمام منافع را بچیب من و شما نخواهند ریخت کمیانی هم برای خودش کیسه دوخته

خیلی هم بزرگ و البته شما هم باید باو منافع بدهید و او هم در مقابل بشما منافع بدهد که شما هم استفاده کلی بکنید و بنده گمان میکنم با اصلاحاتی که در کمیسیون شده است در این ماده دیگر ایرادی نباشد و همانطور که کمیسیون اصلاح کرده است مقتضی است که مجلس شورای ملی باو رأی بدهد

خیلی هم بزرگ و البته شما هم باید باو منافع بدهید و او هم در مقابل بشما منافع بدهد که شما هم استفاده کلی بکنید و بنده گمان میکنم با اصلاحاتی که در کمیسیون شده است در این ماده دیگر ایرادی نباشد و همانطور که کمیسیون اصلاح کرده است مقتضی است که مجلس شورای ملی باو رأی بدهد

مخبر - بنده توضیح میدهم

این جا آقای حائری زاده اولاً باید یک قدری دقت بفرمایند که امروز داریم یک امتیازی را میدهم الزامی ندارد که برویم مراجعه کنیم که این امتیاز عبارت از جملاتش طرزش با آن امتیاز تطبیق می کند یا خیر اگر میخواستیم عین امتیازی که سابق به کمیانی داری داده شده بود حالا هم بدهیم مسلماً مجلس شورای ملی تصویب نمیکرد و نباید تصویب کند زیرا مخالف صرفه و منافع بوده است منتها آن روزی که آن امتیاز داده شده شاید به غیر از آن ترتیب چاره دیگری نداشتند

و آقای حائری زاده اعتراضاتی را که میفرماید از روی نسخه فارسی است و فراموش کرده اند چنانچه در آن امتیاز نامه و این امتیاز نامه مقید است که سندیت بانسخه فرانسه است اگر مراجعه به نسخه فرانسه بفرمایند خواهند دید که عبارتی استعمال شده است که اجازه مخصوص یا ترجمه غلطی است از آن عبارت یا اگر ترجمه کنند در دماغ خود آن معنی را استفاده میکنند

فلا محل اختلاف است در فرانسه (دروا اکس کلزی) استعمال شده است که ترجمه صحیحش مانع لغیر است و خیلی بنده آرزو مند بودم و گمان میکنم همه آقایان هم آرزو مند بودند که نسخه فارسی مأخذ قرار داد شده بود که اعتراض آقای حائری زاده از روی عبارت فارسی یک اعتراضی بود که ما میتوانستیم به آن متشبت شده و با طرفمان همانطور معامله کنیم ولی متأسفانه باید نسخه فرانسه را مأخذ قرار داد و همین طور که ما لحظه میفرمائید در آنجا مانوشتیم و آقای مشار اعظم توضیح دادند که لازم و ملزوم یک امتیازی مانع لغیر و ن آن امتیاز است این جا هم همینطور (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

رئیس - کافی است

(جمعی از نمایندگان - بلی کافی است)

رئیس - پیش نهاد قرائت میشود

پیش نهاد آقای یاسائی راجع بجزه دوم است

شیروانی پیش نهاد بنده هم راجع به قسمت دوم است

رئیس - پیش نهاد آقای یاسائی راجع به حدود است که در ماده واحده نوشته میشود سایر پیشنهادها قرائت میشود

(جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

تدین - بنده عضو کمیسیون هستم اجازه میخواهم که توضیح بدهم

رئیس - نطقی نکردید که توضیح بدهید

مخبر - بنده توضیح میدهم

این جا آقای حائری زاده اولاً باید یک قدری دقت بفرمایند که امروز داریم یک امتیازی را میدهم الزامی ندارد که برویم مراجعه کنیم که این امتیاز عبارت از جملاتش طرزش با آن امتیاز تطبیق می کند یا خیر اگر میخواستیم عین امتیازی که سابق به کمیانی داری داده شده بود حالا هم بدهیم مسلماً مجلس شورای ملی تصویب نمیکرد و نباید تصویب کند زیرا مخالف صرفه و منافع بوده است منتها آن روزی که آن امتیاز داده شده شاید به غیر از آن ترتیب چاره دیگری نداشتند

مخبر نمیتوانم بنده بپرسم

رئیس - رأی میگیریم به قابل توجه بودن این پیش نهاد آقایانیکه این اصلاح را قابل توجه می دانند قیاس فرمایند

(عده قلبی بلی برخاستند)

رئیس قابل توجه نشد

پیشنهاد آقای اخگر قرائت میشود

(بترتیب ذیل قرائت شد)

مقام ریاست محترم مجلس مقدس شورای ملی - به مناسبت اینکه مواد ککش دارد

فلا محل اختلاف است در فرانسه (دروا اکس کلزی) استعمال شده است که ترجمه صحیحش مانع لغیر است و خیلی بنده آرزو مند بودم و گمان میکنم همه آقایان هم آرزو مند بودند که نسخه فارسی مأخذ قرار داد شده بود که اعتراض آقای حائری زاده از روی عبارت فارسی یک اعتراضی بود که ما میتوانستیم به آن متشبت شده و با طرفمان همانطور معامله کنیم ولی متأسفانه باید نسخه فرانسه را مأخذ قرار داد و همین طور که ما لحظه میفرمائید در آنجا مانوشتیم و آقای مشار اعظم توضیح دادند که لازم و ملزوم یک امتیازی مانع لغیر و ن آن امتیاز است این جا هم همینطور (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

رئیس - کافی است

(جمعی از نمایندگان - بلی کافی است)

رئیس - پیش نهاد قرائت میشود

پیش نهاد آقای یاسائی راجع بجزه دوم است

شیروانی پیش نهاد بنده هم راجع به قسمت دوم است

رئیس - پیش نهاد آقای یاسائی راجع به حدود است که در ماده واحده نوشته میشود سایر پیشنهادها قرائت میشود

(جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

تدین - بنده عضو کمیسیون هستم اجازه میخواهم که توضیح بدهم

رئیس - نطقی نکردید که توضیح بدهید

مخبر - بنده توضیح میدهم

این جا آقای حائری زاده اولاً باید یک قدری دقت بفرمایند که امروز داریم یک امتیازی را میدهم الزامی ندارد که برویم مراجعه کنیم که این امتیاز عبارت از جملاتش طرزش با آن امتیاز تطبیق می کند یا خیر اگر میخواستیم عین امتیازی که سابق به کمیانی داری داده شده بود حالا هم بدهیم مسلماً مجلس شورای ملی تصویب نمیکرد و نباید تصویب کند زیرا مخالف صرفه و منافع بوده است منتها آن روزی که آن امتیاز داده شده شاید به غیر از آن ترتیب چاره دیگری نداشتند

چه خراسان باشد و آذربایجان چه آذربایجان باشد و مازندران

هر دو تا که از این سه تا باشد اطراف بحر خزر راست آذربایجان و اردبیل باشد باز حدش ببحر خزر راست

پس علی ای حال هر دو تائی که از این سه تا بگیریم باز جایی که محل اطمینان نفت باشد هست

پس من عقیده ام بر این است حالا که بعضی از رفقا عقیده شان یکی است بواسطه احتیاط از اینکه یقیناً نفت استخراج شود و انشاء الله هر چه زودتر کمیانی که امتیاز میگیرد در دو نقطه سه نقطه نقطه مشغول عملیات شود و تارا کافی می دانم زیرا همین دوتاش هم خیلی است و صدی ده یاضدی باز در هم که باشد خیلی زمین میشود و من عقیده ام بر این است که دو تائی از این سه تا را اختیار نماید کافی است در کلیات هم بسا بود که این عرض را می کردم که هر چه زود تر این امتیاز بگذرد و لکن قطعات چهار گانه و پنج گانه زیاد است دو ایالتش کافی است این عقیده من است

رئیس عقیده کمیسیون چیست؟

مخبر متأسفانه عقیده کمیسیون در این مورد مخالف نظریه آقای مدرس است که

رئیس کمیسیون هستند و امتیاز راجع به چهار قطعه است که سه تایش ایالت است و یکیش ولایت است اینک در ضمن نطقشان میفرمودند سه قطعه نیست چهار قطعه است

مدرس عرض کردم دو ایالت از سه ایالت و یک ولایت

مخبر بلی چهار قطعه است و در کمیسیون هم در مقابل این اظهاراتی که فرمودند نظریه کمیسیون این بود همان طور که در قانون دوره چهارم رأی داده شده این چهار قطعه تماماً داده شود و اگر آقای مدرس از نقطه نظر اینکه خودشان عضو رئیس کمیسیون بوده اند لطف بفرمایند و پیشنهاد خود را پس بگیرند اسباب امتنان همه اعضاء کمیسیون خواهد شد

مدرس بنده آن دوتارا که پیش نهاد کردم رأی بگیرند

رئیس - میگیریم به قابل توجه بودن این پیش نهاد

تدین بنده مخالفم

رئیس بفرمائید

تدین - البته مجلس هر طور مقتضی بداند هر امری را می تواند رأی بدهد و این موضوع قابل انکار نیست ولی خود آقای مدرس باید بظاطر داشته باشند که در دوره چهارم در این موضوع بخصوص یعنی پنج یا چهار ایالت یا سه ایالت مدتها مطرح بود و بالاخره اینطور مجلس رأی داد که یک ایالت از پنج خراسان چه استر آباد باشد و مازندران

یک کمیانی معتبر مستقل امریکائی داده شود و قانونی از مجلس چهارم گذشت و بر طبق آن قانون امتیاز نامه ما بین دولت و کمیانی مبادله شده است

و در اینجا بعقیده بنده باید چند چیز را در نظر گرفت یکی این است که حتی الامکان رأی که در مجلس داده میشود (بخصوص وقتی که طرف ایرانی نیست) باید طوری باشد که آن رای متزلزل نشود و از اهمیت و اعتبارش کاسته نشود یک قانونی وضع شده است و یک سال دم هست که این اجازه داده شده است و در این بین هم مذاکراتی شده امروز یک موجب قطعی پیدا نشده است که ما بگوئیم چهار قطعه نباشد و کمتر باشد و بعلاوه در پیش نهاد آقای آنچه بگوش بنده خورد و بنده فهمیدم این طور بود که مقصودشان این است که آذربایجان و خراسان و استر آباد باقی باشد یعنی امتیاز این قطعات داده شود

پس بنا بر این آنچه بنده فهمیدم این است که آذربایجان بضمیمه اردبیل چون که اردبیل ایالتی نیست و ضمیمه آذربایجان است حالا بلاحظاتی تفکیک شده است و خراسان بضمیمه استر آباد این دو قطعه و مازندران باقی می ماند

شاهزاده شیخ الرئیس - این طور نیست

تدین - بعقیده ایشان همینطور است از خودم که در نمی آورم که شاهزاده محمد هاشم میرزا فرمایش میفرمایند آقا گوش بدهید

بر طبق قانونی که در بیست و سوم جزوا گذشته است و امتیاز نامه که الان مطرح است امتیاز چهار قطعه داده می شود آن چهار قطعه عبارتست از آذربایجان به ضمیمه اردبیل و مازندران بضمیمه تنکابن و استر آباد و خراسان و بر طبق پیشنهاد آقای مدرس مازندران بضمیمه تنکابن موضوع می شود و بنده اصلاً مخالف هستم با اینکه به این طرز خاص مجلس رأی بدهد و اگر از رأی هم که مجلس داده شده است صرف نظر کنم و بجای چهار قطعه دو قطعه یا سه قطعه بدهیم بنده مخالفم و مصلحت نمی دانم آنچه را که مجلس در سابق رأی داده است امروز آنرا متزلزل کنند

مدرس توضیحی دارم

رئیس چه توضیحی

مدرس می خواهم توضیح بد هم که بنده آنطوری که آقای تدین گفتند پیشنهاد کردم ولی مقصودم از توضیح این بود که دو قطعه داده شود ممکن است خراسان بضمیمه استر آباد یا مازندران داده شود

رئیس - رأی می گیریم به قابل توجه بودن پیشنهاد آقای امیر احتشام

(بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد مینمایم چون از قرار اظهار آقایان مطلعین جمله (همه متفرعات و مشتقات الخ) در نسخه فرانسه

آقای اخگر (بشرح ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم بجای مواد مذکوره مواد نفتی نوشته شود

رئیس آقای اخگر (اجازه)

اخگر در این ماده مینویسد نفت ها و و گازهای طبیعی و موم طبیعی (اوز کریت) و قیر و مازوت و سایر مواد (هیدرو کاربور) متجانس نفت یعنی علاوه بر نفت ها و گازهای طبیعی و موم طبیعی و قیر و مازوت و سایر مواد که متجانس نفت است اضافه شده و بعد از اضافه شدن تازه نوشته شده است همه متفرعات یا مشتقات مواد مذکوره بنده این موضوع را در کمیسیون مطرح کردم و عرض کردم ممکن است این عبارت کش دار باشد

کش دار فارسی است و آن دفعه موجب خنده آقایان شد و ممکن است استفاده های دیگری از این عبارت بشود مثلا ممکن است بگویند که بعضی چیزهای دیگر هم جزء مواد هیدرو کاربور است و ممکن است بجای (مواد مذکوره) مواد (نفتی) نوشته شود چون ممکن است بعد از این از مواد نفتی یک چیزهای تازه بسازند و این مواد مذکوره که نوشته شده مراجعه میشود به تمام این ها که یکی از اینها مواد هیدرو کاربور است از این جهت بنده پیشنهاد میکنم بجای مواد مذکوره نوشته شود مواد نفتی و اگر حالا تا آخر مدت امتیاز صادر اقسام چیز دیگر توانستند از نفت استخراج کنند مانعی ندارد و الا اسباب اشکال برای آتیه میشود

رئیس - عقیده کمیسیون چیست؟

مخبر کمیسیون نمیتواند قبول کند ولی آقای اخگر خودشان در کمیسیون تشریف داشتند و ما نظر به اظهارات ایشان مواد مذکوره را نوشتیم

رئیس - رأی میگیریم به قابل توجه بودن پیشنهاد آقای اخگر آقایانی که این پیش نهاد را قابل توجه میدانند قیام فرمایند

(عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد

اصلاح دیگری از طرف آقای اخگر رسیده است

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم پس از کلمه حق مخصوص و مانع لغیر عبارت (باستثنای مندرجات ماده ۱۵) اضافه شود

رئیس - آقای اخگر (اجازه)

اخگر پس میگیرم

رئیس - پیش نهاد آقای امیر احتشام

(بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد مینمایم چون از قرار اظهار آقایان مطلعین جمله (همه متفرعات و مشتقات الخ) در نسخه فرانسه

نیست در نسخه فارسی هم بر داشته شود .
مغیر در نسخه فرانسه که آقای
شیروانی ملاحظه کرده بودند گفتند نیست
ولی هست برای اینکه در قسمت اخیر ماده
مینویسد :
(سوپرودوئی ادننه) که ترجمه شده
است بهمان مشتقات و مترفات .
امیر احتشام - پس میگیرم -
رئیس اصلاح آقای رهنما - ولی گمان
میکنم اصلاح عبارتی است
(شرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم همانطور که در ماده
مطروحه نوشته شده آذربایجان بانضمام
اردبیل و مازندران به ضمیمه تنکابن نیز
قید شود .
(خراسان به انضمام سیستان)
رئیس - آقای یاسائی .
(اجازه)
یاسائی - تصور میکنم که تا کنون
آنچه معمول بوده و گفته میشده است این
بوده است که میگفتند ایالت خراسان و
سیستان ایران دارای چهار ایالت است .
آذربایجان خراسان و سیستان . فارس
کرمان و بلوچستان
یکی از نمایندگان - بنادر هم
هست .
یاسائی - بنادر هم جزء فارس است .
در تشکیلات و دو اثر دولتی هم همینطور
است یعنی سیستان ضمیمه خراسان است .
بنده نمیدانم اردبیل که هیچ شبهه نبوده
است جزء آذربایجان محسوب میشود و
هم چنین تنکابن را جزء مازندران حساب
کرده اند ولی سیستان که ضمیمه خراسان است
ضمیمه نکرده اند و مجزا کردند .
مغیر همان طور که تذکره داده شد بهتر
این بود که آقای یاسائی این پیشنهاد را نگاه
دارند و در موقعی که در ماده واحده مذاکره
میشود پیشنهاد بفرمایند و همان طور که
کمسیون در نظر دارد مینویسیم قلمرو
فعلی این ایالتها و الزامی هم نداریم که اگر
یک قسمت هائی هم باشد که جزء قلمرو این
ایالات نباشد آن را هم بیاوریم ضمیمه آن
ایالت کنیم .
پس این پیشنهاد را بگذارید از برای
موقع ماده واحده و بنده تقاضا میکنم فعلا
پس بگیرد و در موقع ماده واحده پیشنهاد
کنید .
یاسائی - استرداد نمیکند ولی بماند
برای بعد .
(بعضی از نمایندگان - پس میگیرند)
یاسائی - در این جلسه پس میگیرم .
رئیس - اصلاح آقای حائری زاده .
(شرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم موضوع امتیاز
نفت شمال منحصر باشد به مازندران و
استراباد .
(بعضی از نمایندگان - رد شد)
حائری زاده - رد نشد . توضیح میدهم
من از روی اضطرار این پیشنهاد را کردم و
عقیده ام انحصار دادن نیست و مخالف هم هستم

آقایان میکنم .
رهنما پس میگیرم .
رئیس - مسترد داشتید .
رهنما - بلی .
رئیس - پیشنهاد آقای یاسائی راجع
بحدود است .
یاسائی - راجع بضمیمه کردن سیستان
است به خراسان .
(شرح ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی
بنده پیشنهاد میکنم همانطور که در ماده
مطروحه نوشته شده آذربایجان بانضمام
اردبیل و مازندران به ضمیمه تنکابن نیز
قید شود .
(خراسان به انضمام سیستان)
رئیس - آقای یاسائی .
(اجازه)
یاسائی - تصور میکنم که تا کنون
آنچه معمول بوده و گفته میشده است این
بوده است که میگفتند ایالت خراسان و
سیستان ایران دارای چهار ایالت است .
آذربایجان خراسان و سیستان . فارس
کرمان و بلوچستان
یکی از نمایندگان - بنادر هم
هست .
یاسائی - بنادر هم جزء فارس است .
در تشکیلات و دو اثر دولتی هم همینطور
است یعنی سیستان ضمیمه خراسان است .
بنده نمیدانم اردبیل که هیچ شبهه نبوده
است جزء آذربایجان محسوب میشود و
هم چنین تنکابن را جزء مازندران حساب
کرده اند ولی سیستان که ضمیمه خراسان است
ضمیمه نکرده اند و مجزا کردند .
مغیر همان طور که تذکره داده شد بهتر
این بود که آقای یاسائی این پیشنهاد را نگاه
دارند و در موقعی که در ماده واحده مذاکره
میشود پیشنهاد بفرمایند و همان طور که
کمسیون در نظر دارد مینویسیم قلمرو
فعلی این ایالتها و الزامی هم نداریم که اگر
یک قسمت هائی هم باشد که جزء قلمرو این
ایالات نباشد آن را هم بیاوریم ضمیمه آن
ایالت کنیم .
پس این پیشنهاد را بگذارید از برای
موقع ماده واحده و بنده تقاضا میکنم فعلا
پس بگیرد و در موقع ماده واحده پیشنهاد
کنید .
یاسائی - استرداد نمیکند ولی بماند
برای بعد .
(بعضی از نمایندگان - پس میگیرند)
یاسائی - در این جلسه پس میگیرم .
رئیس - اصلاح آقای حائری زاده .
(شرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم موضوع امتیاز
نفت شمال منحصر باشد به مازندران و
استراباد .
(بعضی از نمایندگان - رد شد)
حائری زاده - رد نشد . توضیح میدهم
من از روی اضطرار این پیشنهاد را کردم و
عقیده ام انحصار دادن نیست و مخالف هم هستم

که کمپانی کمتر از چهار ایالت هم
میکنند بنده که همچو چیزی به خاطر نماند
و نمایندگان دولت هم اینجا حاضر هستند
جواب خواهند داد ولی اگر در کمسیون
همچو اظهاری شده بود و کمسیون باین
اظهار اعتنا نمیکرد آنوقت بنده کاملاً به
آقای حائری زاده حق میدادم که اعتراض
بفرمایند .
وزیر امور خارجه - بنده بطور اجمال
عرض میکنم البته ممکن است که امتیاز یک
ایالت یا یک تکه کوچک را هم داد اما
وقتی که وسعت تفاوت کرد شرایط هم
تغییر میکنند .
حالا اگر آقایان معتقدند که اسرار
را تغییر بدهند و دوباره از نو شروع
کنیم به مذاکره آن یک صورتی است
والا اگر اساس این قانون باشد که در
دوره چهارم از مجلس گذشته است و
بر آن اساس با یک اصلاحات جزئی رأی
داده شود باید به چهار ایالت رأی داده
شود .
رئیس - رأی میگیریم به قابل توجه
بودن بیش نهاد آقای حائری زاده
آقایانی که قابل توجه می دانند قیام
فرمایند .
(عده قلیلی قیام نمودند)
رئیس - قابل توجه نشد . ماده اول
پیشنهادی کمسیون قرائت میشود و رأی
میگیریم .
(شرح ذیل قرائت شد)
ماده اول - به موجب این امتیاز نامه
دولت به صاحب امتیاز حق مخصوص و مانع
الغیر برای معاینه و استکشاف و حفر چاهها
و استخراج و بدست آوردن و تحصیل
کردن و عمل کردن نفتها و گازهای طبیعی
و موم طبیعی (اوز کریت) و قیر و مازوت و
سایر مواد (هیدوکاربور) متجانس نفت
همه مترفات یا مشتقات مواد مذکوره را
در تمام آذربایجان به انضمام اردبیل و
خراسان و استراباد و مازندران به ضمیمه
تنکابن که ذیلا تحت عنوان قطعات چهار
گانه نام برده میشود اعطا مینماید .
رئیس - رأی میگیریم باین ماده آقایانی
که تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اکثر قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد . باقی مواد
ممانند برای جلسه دیگر پیشنهادی هم از
طرف آقای روحی رسیده است و یک
پیش نهاد دیگری هم از طرف آقای طهرانی
راجع به تزئین جلسات یک پیشنهاد دیگری
هم هست که قبلاً قرائت میشود بعد
پیش نهاد راجع به جلسات قرائت میشود .
پیش نهاد آقای میرزا شهاب قرائت
میشود .
(شرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم متن فرانسه
امتیاز نفت شمال طبع و بین نمایندگان
توزیع شود .
رئیس - پیشنهادی هم از طرف آقای
امیر احتشام در همین زمینه رسیده است قرائت
میشود .
(به مضمون ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست مجلس مقدس بنده
در تأیید نظریه آقای آقا میرزا شهاب الدین
پیشنهاد مینمایم که نسخه فرانسه مواد
امتیاز طبع و بین آقایان نمایندگان محترم
هر کس که طالب مراجعه آن باشد توزیع
شود .
بعضی از نمایندگان - بنده
توضیح میدهم که در این مورد دولت

که کمپانی کمتر از چهار ایالت هم
میکنند بنده که همچو چیزی به خاطر نماند
و نمایندگان دولت هم اینجا حاضر هستند
جواب خواهند داد ولی اگر در کمسیون
همچو اظهاری شده بود و کمسیون باین
اظهار اعتنا نمیکرد آنوقت بنده کاملاً به
آقای حائری زاده حق میدادم که اعتراض
بفرمایند .
وزیر امور خارجه - بنده بطور اجمال
عرض میکنم البته ممکن است که امتیاز یک
ایالت یا یک تکه کوچک را هم داد اما
وقتی که وسعت تفاوت کرد شرایط هم
تغییر میکنند .
حالا اگر آقایان معتقدند که اسرار
را تغییر بدهند و دوباره از نو شروع
کنیم به مذاکره آن یک صورتی است
والا اگر اساس این قانون باشد که در
دوره چهارم از مجلس گذشته است و
بر آن اساس با یک اصلاحات جزئی رأی
داده شود باید به چهار ایالت رأی داده
شود .
رئیس - رأی میگیریم به قابل توجه
بودن بیش نهاد آقای حائری زاده
آقایانی که قابل توجه می دانند قیام
فرمایند .
(عده قلیلی قیام نمودند)
رئیس - قابل توجه نشد . ماده اول
پیشنهادی کمسیون قرائت میشود و رأی
میگیریم .
(شرح ذیل قرائت شد)
ماده اول - به موجب این امتیاز نامه
دولت به صاحب امتیاز حق مخصوص و مانع
الغیر برای معاینه و استکشاف و حفر چاهها
و استخراج و بدست آوردن و تحصیل
کردن و عمل کردن نفتها و گازهای طبیعی
و موم طبیعی (اوز کریت) و قیر و مازوت و
سایر مواد (هیدوکاربور) متجانس نفت
همه مترفات یا مشتقات مواد مذکوره را
در تمام آذربایجان به انضمام اردبیل و
خراسان و استراباد و مازندران به ضمیمه
تنکابن که ذیلا تحت عنوان قطعات چهار
گانه نام برده میشود اعطا مینماید .
رئیس - رأی میگیریم باین ماده آقایانی
که تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اکثر قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد . باقی مواد
ممانند برای جلسه دیگر پیشنهادی هم از
طرف آقای روحی رسیده است و یک
پیش نهاد دیگری هم از طرف آقای طهرانی
راجع به تزئین جلسات یک پیشنهاد دیگری
هم هست که قبلاً قرائت میشود بعد
پیش نهاد راجع به جلسات قرائت میشود .
پیش نهاد آقای میرزا شهاب قرائت
میشود .
(شرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم متن فرانسه
امتیاز نفت شمال طبع و بین نمایندگان
توزیع شود .
رئیس - پیشنهادی هم از طرف آقای
امیر احتشام در همین زمینه رسیده است قرائت
میشود .
(به مضمون ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست مجلس مقدس بنده
در تأیید نظریه آقای آقا میرزا شهاب الدین
پیشنهاد مینمایم که نسخه فرانسه مواد
امتیاز طبع و بین آقایان نمایندگان محترم
هر کس که طالب مراجعه آن باشد توزیع
شود .
بعضی از نمایندگان - بنده
توضیح میدهم که در این مورد دولت

که کمپانی کمتر از چهار ایالت هم
میکنند بنده که همچو چیزی به خاطر نماند
و نمایندگان دولت هم اینجا حاضر هستند
جواب خواهند داد ولی اگر در کمسیون
همچو اظهاری شده بود و کمسیون باین
اظهار اعتنا نمیکرد آنوقت بنده کاملاً به
آقای حائری زاده حق میدادم که اعتراض
بفرمایند .
وزیر امور خارجه - بنده بطور اجمال
عرض میکنم البته ممکن است که امتیاز یک
ایالت یا یک تکه کوچک را هم داد اما
وقتی که وسعت تفاوت کرد شرایط هم
تغییر میکنند .
حالا اگر آقایان معتقدند که اسرار
را تغییر بدهند و دوباره از نو شروع
کنیم به مذاکره آن یک صورتی است
والا اگر اساس این قانون باشد که در
دوره چهارم از مجلس گذشته است و
بر آن اساس با یک اصلاحات جزئی رأی
داده شود باید به چهار ایالت رأی داده
شود .
رئیس - رأی میگیریم به قابل توجه
بودن بیش نهاد آقای حائری زاده
آقایانی که قابل توجه می دانند قیام
فرمایند .
(عده قلیلی قیام نمودند)
رئیس - قابل توجه نشد . ماده اول
پیشنهادی کمسیون قرائت میشود و رأی
میگیریم .
(شرح ذیل قرائت شد)
ماده اول - به موجب این امتیاز نامه
دولت به صاحب امتیاز حق مخصوص و مانع
الغیر برای معاینه و استکشاف و حفر چاهها
و استخراج و بدست آوردن و تحصیل
کردن و عمل کردن نفتها و گازهای طبیعی
و موم طبیعی (اوز کریت) و قیر و مازوت و
سایر مواد (هیدوکاربور) متجانس نفت
همه مترفات یا مشتقات مواد مذکوره را
در تمام آذربایجان به انضمام اردبیل و
خراسان و استراباد و مازندران به ضمیمه
تنکابن که ذیلا تحت عنوان قطعات چهار
گانه نام برده میشود اعطا مینماید .
رئیس - رأی میگیریم باین ماده آقایانی
که تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اکثر قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد . باقی مواد
ممانند برای جلسه دیگر پیشنهادی هم از
طرف آقای روحی رسیده است و یک
پیش نهاد دیگری هم از طرف آقای طهرانی
راجع به تزئین جلسات یک پیشنهاد دیگری
هم هست که قبلاً قرائت میشود بعد
پیش نهاد راجع به جلسات قرائت میشود .
پیش نهاد آقای میرزا شهاب قرائت
میشود .
(شرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم متن فرانسه
امتیاز نفت شمال طبع و بین نمایندگان
توزیع شود .
رئیس - پیشنهادی هم از طرف آقای
امیر احتشام در همین زمینه رسیده است قرائت
میشود .
(به مضمون ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست مجلس مقدس بنده
در تأیید نظریه آقای آقا میرزا شهاب الدین
پیشنهاد مینمایم که نسخه فرانسه مواد
امتیاز طبع و بین آقایان نمایندگان محترم
هر کس که طالب مراجعه آن باشد توزیع
شود .
بعضی از نمایندگان - بنده
توضیح میدهم که در این مورد دولت

این کار را میکند لازم به رأی گرفتن
نیست .
(در این موقع آقای وزیر امور خارجه از
مجلس خارج شدند)
رئیس - از طرف دولت طبع خواهد
شد .
(بعضی از نمایندگان - در مجلس طبع
خواهد شد)
رئیس - آقای آقا میرزا شهاب .
(اجازه)
آقا میرزا شهاب - اساس این پیشنهاد
برای این بود که در آخر این قانون مینویسد
متن فرانسه معتبر خواهد بود البته
بعضی از آقایان نمایندگان
فرانسه میدانند و نسخها را که بالاخره
باعبار آن باید رأی بدهند ندیده اند
چیز ندیده را چطور رأی بدهند
یک قسمت از آقایان هم که فرانسه
نمیدانند مثل بده آنها هم ممکن است به
اشخاصی که مطمئن هستند و فرانسه را
خوب میدانند مراجعه نمایند و متن فارسی
را با فرانسه تطبیق کنند تا در موقع
رای دادن از روی علم و اطلاع رای بدهند
اما اینکه آقای وزیر امور خارجه
فرمودند خود دولت طبع میکند اگر دو
ماه طول بکشد یا برای اواخر کار و
ختم قضیه رسید تکلیف چیست ؟ بنا
بر این بقمیده بنده باید مثل سایر لواحق که
در مطبعه مجلس طبع میکنند این را هم
طبع کنند .
مغیر بنده از طرف وزیر امور خارجه
و دولت تمهید میکنم که برای قبل از رأی
گرفتن بماده واحده حاضر شود
رئیس - رأی میگیریم .
آقا سید یعقوب بنده مغالتم برای
اینکه در صورتیکه دولت قبول میکنند
طبع نماید دیگر مجلس نباید طبع کند
و مغیر محترم هم که خودشان فرمودند
که چاب میکنند و تقدیم میشود حالا ما
اصرار میکنیم که در مطبعه مجلس
چاپ شود .
رئیس رأی میگیریم به این پیشنهاد
آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد . پیش نهاد
آقای روحی .
(شرح ذیل قرائت شد)
مقام ریاست محترم مجلس شورای
ملی .
بنده پیش نهاد میکنم تا اوقاتیکه
امتیاز نفت در مجلس شورای ملی تحت
مذاکره و جریان است در کلیه ایام به
استثنای جمعه هوه روز صبح ما مجلس منعقد
شده و دستور منحصر بمذاکره در اختتام
امتیاز نفت باشد
همه بین نمایندگان
رئیس - توضیح میدهم داریم؟

روحی - تصور میکنم محتاج بتوضیح
نباشد زیرا تمام مردم بایک انتظاری منتظر
هستند که عمل نفت باسرع وقت تمام
شود . (همه) حالا آقایان نمایندگان
های و هو میکنند بکنند .
آقایان حقوق میگیرند و روزی شش
ساعت باید برای ملت کار کند ممکن است
صبح ها برای مسئله نفت جلسه تشکیل
بدهید و عصر ها هم در کمسیون ها
مشغول کارهایتان باشید های و هو ندارد
شما در مقابل کار پول می گیرید .
رای بگیرد تا بدانند کی مخالفت
میکند .
رئیس رأی میگیریم باین پیشنهاد .
آقایانی که تصویب میکنند قیام
فرمایند .
(عده قلیلی قیام نمودند)
رئیس رد شد . پیشنهاد آقای طهرانی
قرائت میشود .
(شرح ذیل قرائت شد)
مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی
نظر باینکه در آتیه نزدیک جلسات
مجلس تصادف با تعطیلات ایام معمر و صفر
می نماید و نظر با اهمیت گذشتن امتیاز نفت
این بنده پیش نهاد می نمایم که جلسات دلمنی
مجلس هفته چهار روز شده و سه روز مختص
بمذاکره امتیاز مزبور باشد و یک روز آن
آن اختصاص بسیار امور مهمه داده شود
رئیس - اگر میل دارید توضیح بدهید .
آقا شیخ محمد علی طهرانی - رأی
بگیرید .
رئیس رأی میگیریم به این پیشنهاد
آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند .
(عده قیام نمودند)
رئیس رد شد . جلسه آتیه روز یک
شنبه چهار قبل از ظهر
وزیر مالیه لایحه ایست در موضوع
خروج پوست بره از سرحدات ایران سال
گذشته قانونی اره مجلس شورای ملی گذشت
که خروج پوست بره را از ایران قدغن می
کرد یک عده از تجار ایرانی هستند که
پوست بره دارند و در مدت مقرر قانونی
نشانستند خارج کنند و این اسباب
خسارت برای کلیه تجار ایرانی شده است از
مجلس تقاضا میشود اجازه داده شود پوست
هائی که فعلا هست خارج شود .
رئیس بکجا باید مراجعه شود
وزیر مالیه چون موقع تابستان و گرما
است و پوست ها را باید میزند استعدای
کنم که بقوریت از مجلس بگذرد
رئیس بکدام کمسیون مراجعه شود
(بعضی از نمایندگان کمسیون قوانین
مالیه)
(مجلس یک ساعت و نیم از ظهر گذشته
ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی
موتن الملک
منشی معظم السلطان م . شهاب